

ŽELEZAR

Jesenice, 10. avgusta 1989

Številka 31 • XXXVIII

NAŠ KOVINAR, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik ŽELEZARJA začel izhajati 26. januarja 1937. ŽELEZAR izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25. letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Mile Crnovič, tehnični urednik Dare Bradaškja, lektorica — novinarka Lilijana Kos, sekretar uredništva Dinka Čatak. Naslov: Uredništvo Železarja, SOZD SZ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 26-18, tehnični urednik 26-19, novinar 26-20, sekretar uredništva 26-21. Stavek in tehnično oblikovanje TK Gorenjski tisk Kranj, tisk ZP Ljudska pravica Ljubljana.

Proizvodnja in prodaja v številkah do 7. avgusta

OBRATI	SKUP. PROIZ.		PROIZVODNJA ZA PRODAJO			
	ind. mes.	ind. leto	količ. mes.	ind. mes.	količ. kum.	ind. kum.
Jeklarna 1	99,9	103	—	—	—	—
Jeklarna 2	95,0	102	—	—	—	—
Livarna	—	75	—	—	191,1	57
VBS	98,7	101	801,6	83,8	34.543,6	98
HVB	67,7	101	1.029,9	57,8	60.082,1	100
HVI	68,2	93	242,9	61,4	13.014,2	95
PVT	90,4	98	351,3	100,3	12.478,8	100
VDP	54,3	85	872,9	63,5	34.265,3	88
Zičarna	83,1	95	424,3	88,3	16.161,8	93
Jeklovlek	93,9	100	441,1	94,8	16.557,9	100
Elektrode	86,6	99	222,9	69,6	9.796,9	87
Žebljarna	83,7	98	48,1	34,3	4.844,2	100
Zič. valj.	96,2	101	311,6	—	7.464,1	115
ŽELEZARNA	93,5	100	4.701,6	75,9	209.400,0	96

Sorazmerno slabe rezultate v prvem tednu meseca avgusta pri skupni proizvodnji je pripisati remontom, ki so bili izvedeni v Jeklarni 2 in Valjarni bluming štekel. Glede na stalno prisotne probleme v zadnjem obdobju računamo na izboljšanje rezultatov v obeh obratih.

To bo istočasno pomenilo tudi boljše pogoje oskrbe predvsem v TOZD Ploščati program, kjer se pojavljajo določene težave: oskrba HOP po programu, rednejša oskrba HV Bela predvsem z dinamom in visokotlačnim jeklom ter dobave nekaterim naročnikom, kjer kasnimo.

Proizvodnja marsikje poteka okrnjeno, kar je posledica velike odsotnosti — predvsem dopustniške, odraža pa se v doseganju odpreme, ki zastaja v prvih sedmih dnevih kar za 25 %. Najbolj kritičen zaostanek je v Valjarni debele pločevine. Zaloga vložka za valjanje so velike, pa tudi vsakodnevne urgence kupcev, ki jim zaradi neizpolnjevanja načrta valjarne ne uspejo dobiti naročene (in mnogokrat urgirane) pločevine. S tem poleg izpada dohodka pri naših kupcih ustvarjamo izredno slab vtis z negativnimi poslovnimi učinki. V pogojih tržnega gospodarstva takšna odstopanja dolgoročno ogrožajo obstoj proizvodnega programa debele pločevine v železarni.

Podpredsednik poslovnega odbora
Božo Bartelj

Poenotenje računalniške opreme v Železarni

Pred več kot dvema mesecema je Sektor inženiring Železarne Jesenice sklenil pogodbo o izvajanju servisnih storitev oziroma za vzdrževanje računalniških modulov z Elektrotehno TOZD Elzas iz Ljubljane, kot predstavnicu firme Allen-Bradley v Jugoslaviji. S podpisom te pogodbe je dejansko prišlo do premika na področju poenotenja računalniške opreme v Železarni.

V zadnjih letih se je v Železarni, v okviru ERC in VER Jesenice, izoblikovala skupina strokovnjakov, ki se ukvarjajo z inštaliranjem, programiranjem in vzdrževanjem računalniške opreme. Uspehi, ki so jih dosegli na tem področju pa jim nudijo možnost ponudbe svojih storitev na trgu. Z dvema od njih, Francijem Novakom in Silvom Bradaškjem smo se pogovarjali.

Sedaj imamo v naprave v Železarni vgrajenih preko tristo računalnikov najrazličnejših proizvajalcev in vzdrževanje vse te opreme je skorajda nemogoče. Da bi to stanje omilili oz. poenostavili vzdrževanje, smo se v Železarni odločili, da bomo računalniško opremo poenotili, oziroma da se bomo tesneje povezali z enim od svetovno znanih proizvajalcev računalniške opreme.

»Odločili smo se za firmo Allen-Bradly, katere predstavnik za Jugoslavijo je elektrotehnik tozd Elzas. Ta je kot predstavnik zainteresirana, da tržišču ponudi kompletno ponudbo proizvodnega programa Allen-Bradly. To pomeni, da mora zagotoviti nemoteno delovanje trženja, projektive, inštalacije, izobraževanja, servis na kraju samem in servis oziroma popravila modulov.

V svetu je veliko dobrih proizvajalcev računalniške opreme za vodenje najrazličnejših tehnoloških procesov, med vodilnimi proizvajalci oziroma v najožjem kvalitetnem vrhu pa je firma Allen-Bradly, tako glede kvalitete kot glede širine spektra uporabnosti v neposredni proizvodnji. Sposobna je nuditi opremo za vodenje tehnoloških procesov od regulacije stroja do avtomatizacije cele tovarne. Poleg tega je z lastnimi tovarnami in predstavništvom zastopana po celim svetu. V naše metalurške naprave smo opremo firme Allen-Bradly začeli vgrajevati s projektom procesnega računalnika pred več kot štirimi leti. Naloga te opreme je predvsem zajemanje podatkov iz neposredne proizvodnje. Doslej je vgrajena v ASEA in Lectromelt elektropeči ter v elektropeč, vakuumsko napravo in kontiliv v Jeklarni 2 na Beli. To so računalniki tipa PLC 3. V obratu Elektrode imajo računalnik tipa PCL 2. Od-

slej bodo v naprave začeli vgrajevati tudi računalnike tipa PLC 5, ki imajo sicer nekoliko manjšo zmogljivost, vendar premorejo več programskih inštruktij.

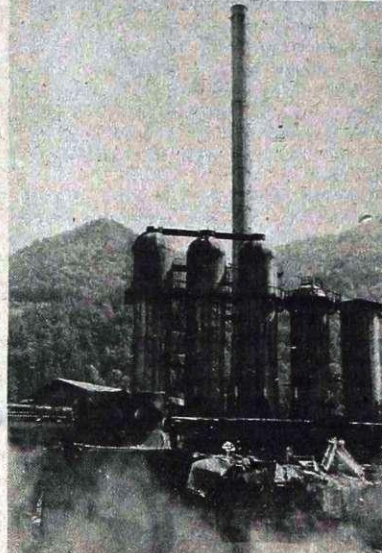
»Da lahko zagotovimo uspešno uvažanje nove opreme v industrijske procese, moramo biti sposobni zagotoviti kvalitetno programiranje, izobraževanje uporabnikov, servis do nivoja modulov na kraju samem in ne nazadnje servis oziroma popravilo modulov.

Za vse omenjene aktivnosti potrebujemo mnogo specialnega znanja in informacij, s katerimi v večini primerov razpolagajo samo proizvajalci. Te podatke lahko pridobimo samo v primeru, če se s proizvajalcem opreme tesneje povežemo.

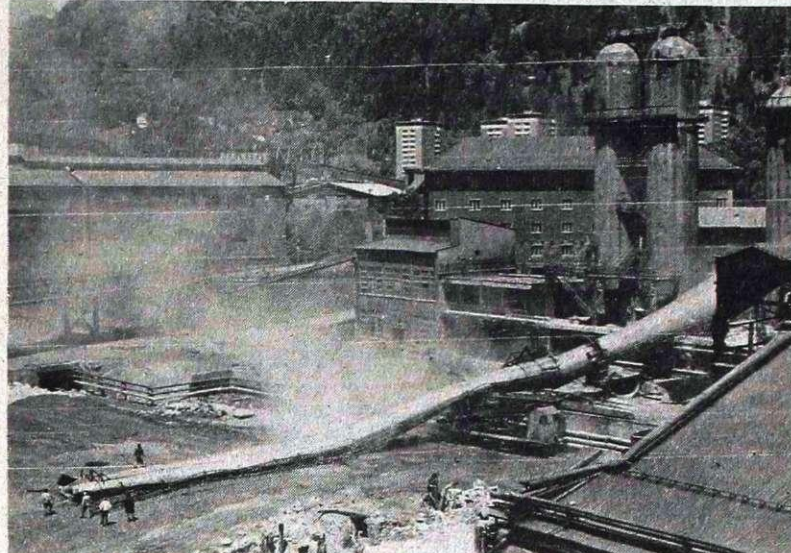
Možnost za tesnejšo povezavo s proizvajalcem opreme Allen-Bradly se nam je ponudila v sodelovanju z Elektrotehno TOZD Elzas, ki je predstavnik firme Allen-Bradly v Jugoslaviji. Železarna Jesenice je kot uporabnik v prvi vrsti zainteresirana, da vgrajena oprema nemoteno deluje. Vse nove avtomatizirane postopke bomo uvedli z namenom, da bodo opravljali svojo nalogo, s čimer bomo prispevali k boljšemu finančnemu rezultatu Železarne, nam je dejal Silvo Bradaškja.

»Interes Železarne je pravzaprav v tem, da vgrajena oprema dobro deluje, pogoj za to pa sta znanje in dostop do informacij, ki jih sicer proizvajalec čuva. Vse je odvisno od nas samih in od obsega dela, ki naj bi ga opravljali za firmo Allen-Bradly, poudarjata naša sogovornika. Pogodba namreč pod določenimi pogoji zagotavlja uporabnikom nemoteno uporabo opreme. To pa pomeni servis neposredno na stroju oziroma zamenjavo modulov in popravilo. Elzas pa se obvezuje, da bo priskrbel vse informacije, potrebne za delo in rezervne dele. Rdeča nit sodelovanja je zahteva po kvaliteti in nobeno šušmarjenje ne pride v poštev.

Kljub vsemu, kot pravi sogovornika, njihove poglavitne težave niso tehnične, ampak organizacijske narave. Treba si bo prizadevati, da se čim prej vpeljemo v to za Železarno novo dejavnost. Od vodstva Železarne je najbolj odvisno, ali bo to potekalo enostavno

In memoriam

Rušenje plavžev: konec avgusta tudi dimniki

V temeljni organizaciji Tehnične dejavnosti so v začetku meseca za odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne pripravili poročilo o rušenju plavžev. V njem navajajo izvajalce del in stroške njihovega dela ter količino in vrednost pridobljenega starega železa. Iz poročila izhaja, da so bili stroški za podiranje plavžev bistveno manjši, kot pa, če bi staro železo kupili.

Rušenje plavžev še ni zaključeno, ker so zaradi dopustov dela začasno prekinjena do 15. avgusta. Tako je tre-

ba v sklopu plavžev porušiti še temelje kavperjev in urediti ta del okolice. Pri rušenju so sodelovali delovne organizacije Hidromontaža (gradnja parovodov), Gradbinec (betoniranje nosilcev), Tegrad (predelava telefonskega razvoda), Creina (rušenje) ter Nogometni klub, Planinsko društvo, Smučarski klub Jesenice in ALC Lesce. Glavni nosilec rušenja konstrukcij in temeljev je bila Creina iz Kranja, ki je opravljala predvsem demontažo konstrukcije in še uporabnih delov plavžev in odvažala ruševine.

Pri direktorju temeljne organizacije Tehnične dejavnosti Francu Brelihu smo poiskali še informacije o rušenju dimnikov in o najnovejših dogodkih v tej temeljni organizaciji. Dimnike bo konec avgusta začela rušiti profesionalna ekipa iz Vatrostalne. Po pogodbi bomo tej delovni organizaciji odstopili material, z njim pa bo Vatrostalna pokrila stroške rušenja. Predvidevajo, da bi do konca leta podrli dva do tri dimnike (odvisno od razpoložljivih delavcev in samega rušenja), ostale pa bi podrli spomladi. Pri rušenju dimnikov ne pričakujejo težav, bistveno slabše pa bo pri rušenju objektov aglomeracije, kjer bodo glavni strošek gradbena dela.

Za objekte aglomeracije je že bil objavljen razpis za prodajo, ki jo vodi Sektor inženiring. Nekatere objekte so že prodali, ostaja pa vprašanje, kaj z objekti, ki niso uporabni. Končne odločitve o tem še ni, zato tudi rušenje še ni predvideno.

In kaj je še novega v Tehničnih dejavnostih? Letos so prvič v poletnih mesecih naredili več velikih remontov. Zavedajo se, da so dopusti in da delav-

cev primanjkuje, vendar so remont med seboj povezani in jih ni mogoče opravljati ločeno. Tako sta že zaključena remonta v novi jeklarni in Valjarni bluming štekel, danes se je začel remont v Valjarni žice in profilov (to bo istočasno tudi delna rekonstrukcija peči), nanj pa je vezan remont kontiliva v Jeklarni 1. Zaradi pomanjkanja delavcev je v času remontov predviden sistem dela 12:12, zato se bo obseg nadurnega dela v tozdu Tehnične dejavnosti v tem mesecu zelo povečal. Ker bodo v okviru remontov narejene tudi večje in manjše rekonstrukcije, bi se morala prizadevanja vzdrževalcev pokazati v zadnjem tromesečju, predvsem v boljšem delu naprav.

Trenutno imajo v tozdu največ dela s sanacijo portalnega žerjava v žlindernem gospodarstvu pod haldjo. Ker se je žerjav zrušil, imajo zelo velike probleme s čiščenjem žlindernih banj. Sanacija žerjava naj bi bila narejena v stotih dneh, izvajalec pa bo Mostovna iz Ljubljane, ki je žerjav tudi dobavila. Za ugotavljanje vzrokov zrušitve žerjava je oblikovana posebna komisija, ki je že ugotovila, da bodo ob sanaciji žerjava potrebne tudi nekatere rekonstrukcije.

Na področju storitev Tehničnih dejavnosti so začeli preko RTA prodajati znanje za vzdrževanje procesne opreme. Prodaja naših izdelkov (predvsem vlečnih strojev) poteka normalno, prav tako pa tudi prodaja energetskih medijev. Naša železarna je ena od redkih, ki skoraj vse energetske medije (razen elektrike in zemeljskega plina) proizvaja sama; presežke pa prodajamo na trgu. Tako je TOZD Tehnične dejavnosti s prodajo tehničnih plinov in tople vode v juliju pridobila 2,3 milijarde dinarjev. Prodaja energetskih medijev je v tem tozdu eden od glavnih virov prihodka na trgu, zato tej dejavnosti namenijo tudi precej pozornosti.

Lilijana Kos

Inovacijska dejavnost v preteklem mesecu

V mesecu juliju so odbori za gospodarstvo na treh sejah obravnavali osem predlogov tehničnih izboljšav, koristnih predlogov in idej ter jih pozitivno ocenili in odobrili. Skupni prihranek znaša 2.649.654.550 din, zato je sedemnajst novatorjev prejelo 19.838.920 din posebnih nadomestil ali 0,75 % od ugotovljenih koristi.

TOZD Talilnice

Jožu Berniku je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za predstavitev gibljivih cevovodov za hladilno vodo na peči Lectromelt. Pri odpiranju oboka električne peči se je stranica peči preveč odprla in pritisnila gumijaste cevi ob betonsko steno trafo postaje in jih stisnila ali celo pretrgala. Zaradi poškodb cevi je bilo le-te potrebno večkrat menjati. Avtor je zaradi pogostih okvar gumijastih cevi predlagal, da so kovinska vrata trafo postaje prezidali

na notranjo stran stene in da so odstranili obstoječo betonsko steno. Tako je nastal prostor, da se cevi pri odpiranju umaknejo in tako ne prihaja več do poškodb hladilnih cevi.

Alešu Robiču in Francu Nečimru je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za predelavo električnega napajanja voza za jeklo v Jeklarni 2. Električno napajanje je bilo izvedeno s 30 žilnim kablom. Napajanje je potekalo preko škripčevja in uteži, ki je kabel napajala. Takšna izvedba se je pokazala kot slaba, saj je pogosto prihajalo do

pretrganja posameznih žil ali celo do pretrganja celotnega kabla. Ob vsaki okvari je nastal zastoj na peči, ki je ključni agregat Jeklarni 2. Poleg tega ni delovala tehnica na vozu, zato niso imeli pregleda nad težo posameznih šarž. Pri popravilu ali menjavi kabla je bilo delo nevarno in naporno, ker so vozovi pod pečjo. Na pobudo avtorjev so izvedli predelavo po principu kabelske vleke, obenem pa so izvedli vse potrebne zaščite proti vročini in brizganju taline in tako v celoti rešili problem napajanja vozov.

Romanu Pogačniku, Klemenu Kobalu in Martinu Brumatu je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za predelavo napajanja s 110 na 220 V na dozirnih elektronskih tehnicah v Jeklarni 2. (Nadaljevanje na 4. strani)

Razprava o statutu podjetja je v teku

Razprava, ki jo je Delavski svet Železarne Jesenice razpisal v zvezi z osnutkom STATUTA naše prihodnje organiziranosti v Železarni Jesenice, je že v polnem razmahu. Pričakovana razgibana javna razprava v delovnem kolektivu naj bi do konca meseca avgusta opozorila na potrebne spremembe in dopolnitve posameznih določil STATUTA podjetja, s katerim moramo urediti vsa najpomembnejša vprašanja v naši delovni organizaciji. S sprejetjem STATUTA bo naša železarna postala podjetje, kasneje pa morda celo delniška družba na družbenem kapitalu z omejeno odgovornostjo.

Pripravljalna skupina naših vodilnih delavcev, ki jo je imenoval Delavski svet Železarne Jesenice, si je zadala nalogo, da skozi teze in osnutek STATUTA poizkuša pripraviti najprimernejši model podjetja, ki bi ustrezal našim razmeram, in ki bo v končni fazi zagotavljal ekonomsko učinkovitost in dobiček, ki ustreza naši dejavnosti danes in v prihodnje. Drugačno organiziranost nam omogoča in nalaga nova zakonodaja, temelji podjetja pa so tudi v dosedanjih izkušnjah in dolgoletni praksi, kar vsekakor kaže upoštevati. Z novim zakonom o podjetjih so dani globalni okvirji organiziranosti delovne organizacije, notranja organiziranost pa je prepuščena in naložena delovnim organizacijam, da za sebe najdejo najustreznejše rešitve!

Novosti je kar precej, zato ne manjka tudi drugačnih rešitev, kot smo jih bili vajeni do sedaj. Na te določbe moramo biti še posebno pozorni. Prav pa bi bilo, da ob vseh novostih upoštevamo tudi naše posebnosti, strokovno znanje in ne navsezadnje tudi izkušnje s področja samoupravljanja, ki mora tudi v prihodnje zagotavljati odločujočo vlogo delavcev pri vseh pomembnih odločitvah, ter si tako zagotovimo poslovno in ekonomsko učinkovitost in zadovoljstvo delavcev. Ali nam bo to uspelo, je največ odvisno od nas, od sprememb, ki jih moramo sprejeti, pa tudi nekaterih rešitev, ki jih je praksa potrdila in jih ni potrebno spreminjati. Tu samo dober STATUT ne more zagotoviti uspešnosti že vnaprej, na vsak način pa nam bo dober STATUT to omogočal. Zaradi tega je prav, da razpravi namenimo vso pozornost, da terjamo odgovore, da dajemo pobude in predloge, da poiščemo rešitve, ki bodo naše in ne vsiljene. Če bomo šli v sprejemanje tega najpomembnejšega dokumenta prepričani, da nam je s pomočjo stroke in pripomb iz razprave uspelo pripraviti naš statut, potem dobre rezultate lahko pričakujemo tudi v praksi.

Ob pregledovanju OSNUTKA STATUTA smo se na sindikatu zaenkrat ustavili pri poglavju, v katerem naj bi določili način sodelovanja organov Železarne s sindikatom. V štirih členih je sicer sodelovanje nakazano, zdi pa se nam, da bi odnos poslovnih in samoupravnih organov do sindikata in njegovih predstavnikov moral biti opredeljen nekoliko bolj konkretno. Na sindikatu smo trdno odločeni, da bomo predstavljali, zagotavljali in zagovarjali interese delavcev, zato želimo postati sodelavec ali »partner« samoupravnim organom in poslovdstvu. V okviru opredeljevanja vloge sindikata v podjetju je na republiškem sindikatu nastal predlog, ki ga bomo skladno z pravico poizkušali uveljaviti tudi v Železarni.

Skladno z mednarodnim sporazumom o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, ki ga je Jugoslavija

podpisala leta 1971, sindikat deluje svobodno brez omejitev, skladno s svojim statutom oziroma pravili. Po določbah tega sporazuma je mogoče omejiti delovanje sindikata le zaradi nacionalne varnosti, javnega reda in miru ter uveljavljanja pravic in svobod drugih.

Zakon o podjetju ne določa vloge in nalog sindikata v podjetju. V zakonu je zapisano le, da delavski svet podjetja obravnava predloge sindikata v zvezi z uresničevanjem samoupravnih pravic delavcev in njihovega gmotnega položaja (49. člen) in da se v statutu podjetja določi način sodelovanja s sindikatom (65. člen).

Skladno s temi izhodišči je republiški svet Zveze sindikatov Slovenije v programu dela organizacij in organov Zveze sindikatov Slovenije do 12. kongresa ZSS poudaril, da je pri opredeljevanju vloge sindikata v statutu podjetja treba uveljaviti načelo, da sta delovanje in organiziranost sindikata stvar članstva in statuta sindikata. V statutu podjetja naj bodo zato le obveznosti in odgovornosti samoupravnih in poslovnih organov do sindikata: da zagotovijo sindikatu možnosti za svobodno delovanje in uporabo vseh ukrepov in načinov delovanja, skladno s statutom sindikata, za varovanje gmotnega, socialnega in ekonomskega položaja delavca; upoštevanje njegovih stališč o temeljnih vprašanjih položaja delavca v odločanju na delavskem svetu in drugih organih; možnost, da pred odločanjem o temeljnih vprašanjih ponovno preverja stališča in interese članstva; dostopnost do vseh informacij, strokovnih podlag odločanja in možnost sodelovanja pri delu oziroma na sejah samoupravnih organov; pomoč strokovnih služb pri oblikovanju predloga odločitev.

Ti predlogi pomenijo minimalni obseg opredelitve vloge sindikata v statutu podjetja, ki ga zahteva Zveza sindikatov Slovenije.

I.

V temeljnih (splošnih) določbah statuta podjetja naj se glede položaja sindikata določi:

Sindikatu v podjetju pri uresničevanju in varstvu družbenoekonomskega, gmotnega in socialnega položaja članov sindikata deluje samostojno in svobodno; skladno s statutom zveze sindikatov in sindikalnimi listinami (sindikalna lista, kolektivne pogodbe, merila za varstvo delavcev pri ugotavljanju presežkov, sindikalna stavkovna pravila ipd.)

II.

V posebnem poglavju statuta naj se opredelijo naslednje obveznosti samoupravnih, poslovnih in drugih organov podjetja do sindikata:

... člen:

Delavski svet, izvršilni organi in poslovdni organ morajo pred spreje-

mom odločitev, ki vplivajo na družbenoekonomski in socialni položaj članov sindikata, obravnavati mnenja in predloge sindikata in se do njih opredeliti pred sprejemom dokončne odločitve. To so zlasti odločitve v zvezi z razvojem podjetja (materialni učinki razvoja in investicijskih projektov, spremembe dejavnosti, statusne spremembe), s samoupravno in delovno organiziranostjo v podjetju, z delitvijo dobička, osebnih dohodkov in sredstev skupne porabe, z uveljavljanjem pravic in obveznosti iz delovnega razmerja, družbenim standardom, delovnimi razmerami, uveljavljanjem nadzorne vloge delavskega sveta nad poslovanjem poslovnih organov in podobno.

... člen:

Samoupravni in poslovdni organi ter strokovne službe morajo zagotoviti zlasti naslednje možnosti za delovanje sindikalne organizacije oziroma sindikalnih aktivistov:

— vse podatke in informacije v zvezi z delom, poslovanjem in razvojem podjetja, ki vplivajo na gmotni in socialni položaj članov sindikata, in v zvezi z uveljavljanjem družbenoekonomskih, gmotnih in socialnih pravic članov sindikata (delavcev), ki izvirajo iz dela in delovnega razmerja;

— obveščanje (vročanje vabil z gradivi) o sejah vseh organov podjetja in o drugih razpravah v podjetju ter zagotavljanje možnosti, da se teh sej oziroma razprav udeležujejo;

— prostorske, gmotne in druge možnosti za delo;

— možnost opravljanja sindikalnega dela med delovnim časom in plačilo za to delo, skladno z opredelitvami v sindikalnih listinah.

... člen:

Samoupravni in poslovdni organi morajo zagotavljati, da aktivisti in člani vodstev sindikata v podjetju zaradi organiziranja in vodenja dela sindikata, sodelovanja na sejah organov podjetja, izražanja mnenj, predlogov, pobud in zahtev sindikata v času njihovega mandata in po njegovem poteku ne morejo biti klicani na odgovornost in tudi ne postavljeni v manj ugoden položaj.

... člen:

Sindikatu ima pravico organizirati in voditi stavko, skladno s sindikalnimi stavkovnimi pravili. Samoupravni in poslovdni organi morajo zagotoviti, da zoper stavkajoče delavce, ki so stali skladno s sindikalnimi stavkovnimi pravili (ne glede na to, ali so stavko organizirali ali v njej sodelovali), ne bo uveden postopek za ugotavljanje njihove odgovornosti, da ne bodo suspendirani in da jim ne bo zaradi tega prenehalo delovno razmerje.

Poleg teh opredelitev se na sindikatu zavzemamo tudi za konkretno opredelitev materialne osnove za delo, ki ga bomo s svojo dejavnostjo pokrivali. Zahteve in možnosti bo seveda potrebno temeljito pretehtati in jih nekaj urediti v STATUTU, ostalo v pravilnikih in drugih izvedbenih aktih v podjetju. Svoje pa bo pokazala tudi razprava, ki je stekla v razmeroma neugodnem času dopustov; kljub temu so začetki dokaj obetavni.

SINDIKAT ŽELEZARNE

Program samoupravnih aktivnosti v avgustu

1. Pregled izvajanja sklepov
2. Polletno poslovno poročilo
3. Osnutek statuta podjetja Železarne Jesenice
4. Predlog zakona o delovnih razmerjih
5. Prednostna lista pričakovalcev stanovanj
6. Poročilo volilne komisije o rezultatih referendumov o predlogu pravilnika o osnovah in merilih delitve osebnih dohodkov in skupne porabe
7. Zapisnik Službe družbenega knjigovodstva o oceni zaključnega računa za leto 1988 (za TOZD Talilnice, Ploščati program, Okrogli program)

SDS obravnava prve štiri točke programa, vsi delavski sveti prve tri, peto in šesto; gradivo pod 7. točko obravnava delavski svet TOZD Talilnice, Ploščati in Okrogli program.

Zapisnike in pripombe posredujte na CSI takoj po seji!

Roki:

Ker so tokrat v obravnavo SDS posredovana izredno pomembna gradiva, je razprava predvidena do konca avgusta. Delavski sveti se morajo zaradi odločanja o začasni delitvi ustvarjenega dohodka in potrditve prednostne liste sestati do 20. avgusta.

Povzetek

Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem obveščanju

Osnutek zakona je pripravljen na podlagi predloga za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem obveščanju, ki ga je sprejela Skupščina SRS na sejah zborov dne 24. maja letos. Predlagatelj je pri pripravi osnutka upošteval usmeritve, stališča in sklepe skupščine, prav tako pa je preučil in upošteval večino predlogov in pripomb iz razprav v delovnih telesih in zborih skupščine, SZDL, Društvo novinarjev Slovenije in drugih razprav.

Predlagatelj se je pri pripravi osnutka zakona opiral na stališče Skupščine SRS in Predsedstva RK SZDL, da je potrebno zakon dopolnjevati v dveh fazah: v prvi fazi se spreminjajo in dopolnjujejo zgolj tiste določbe zakona o javnem obveščanju, katerih spremembe so nujne in utemeljene in niso odvisne od sprememb zvezne in druge zakonodaje, v drugi fazi pa naj bi pripravili tiste spremembe, ki terjajo poglobljeno razpravo v okviru SZDL, ker posegajo v temeljne opredelitve koncepta javnega obveščanja v celoti (gre npr. za vprašanje uresničevanja posebnega družbenega interesa na področju javnega obveščanja, vprašanje nadaljnje razvoja RTV dejavnosti itd.) in so odvisne tudi od sprememb zveznih zakonov s področja javnega obveščanja.

Predlagane rešitve v osnutku zakona ne spreminjajo temeljnih načel in ciljev zakona o javnem obveščanju, sprejetega decembra 1985.

— Z zakonom naj bi predvideli javno odgovarjanje virov informacij na vprašanja, postavljena v sredstvih javnega obveščanja, ki se nanašajo na njihovo delo ali zadeve z njihovega delovnega področja kot možen dodaten način odgovornejšega uresničevanja javnosti dela oz. komuniciranja z javnostjo,

— predlaga se redefiniranje pojma novinar ter izrecno predvideva možnost opravljanja novinarskega dela s samostojnim osebnim delom,

— z zakonom naj bi priznali nagrado in zlatim odličjem Toneta Tomšiča, ki jih že od leta 1953 dalje podeljuje Društvo novinarjev Slovenije, status najvišjih republiških priznanj za pomembne dosežke na področju novinarstva,

— okrepi naj bi odgovornost ustanoviteljev za zagotavljanje materialnih in drugih pogojev za delovanje javnih glasil, ter določili enakopravno odločanje ustanovitelja javnega glasila, organa upravljanja ter časopisnega oz. programskega sveta pri imenovanju glavnega in odgovornega urednika, s čimer bi zagotovili večji vpliv novinarjev in drugih delavcev v OZD na področju javnega obveščanja ter predstavnikov širše družbene skupnosti na izbor urednikov samih glasil,

— posebno pozornost osnutek namenja rabi slovenskega jezika v javnih

glasilih, zlasti v RTV programih; zakon izrecno določa, da sme RTV organizacija v Sloveniji izjemoma oddajati posamezne dele programov, če je to neogibno potrebno zaradi aktualnosti, neposrednosti in avtentičnosti dogajanj oz. če iz objektivnih razlogov podnaslavljanje ni mogoče ali če so namenjeni pripadnikom drugih jugoslovanskih narodov in narodnosti ali tujim državljanom, tuje programe lahko RTV organizacije razširjajo v skladu z zveznim zakonom,

— glede na stališče Skupščine SRS, ki je podprla izhodišča za bolj restriktivno ureditev vprašanja preprečevanja zlorabe svobode obveščanja, ter naročila predlagatelju, da prouči tudi možnost črtanja vseh prepovednih razlogov v republiškem zakonu, se v osnutku predlaga, da se, glede na vse večjo demokratizacijo in odprtost družbe, v celoti odpravijo zakonske določbe, ki zadevajo zlorabo tiska in drugih oblik javnega obveščanja, s čimer bi odpravili tudi razloge za določene kritike v zvezi z zaplembami tiska. V varianti pa osnutek ohranja rešitev, ki je bila tudi podprta v razpravi o predlogu za izdajo zakona, to je zožitev prepovedanih razlogov samo na primere razširjanja informacij, ki vsebujejo zakonske znake kaznivih dejanj, sramotitve SR Slovenije, druge socialistične republike ali socialistične avtonomne pokrajine ali kaznivih dejanj izdaje poslovne ali uradne tajnosti.

Predlagane spremembe in dopolnitve ZJO bodo terjale, glede na predvideno stalno obveznost republike, zagotavljanje določenih finančnih sredstev za nagrade in zlata odličja Toneta Tomšiča.

Ostružki

Ribja beljakovina bo rastline varovala pred pozebo

Raziskovalci kanadskega biotehnoškega inštituta so prišli na zanimivo misel, da bi povečali odpornost nekaterih rastlin proti pozebi tako, da bi vanje vsadili gen ribe iwerke, ki živi v vodah severnega Atlantika. Ta riba dobro prenaša temperature, nižje od nič stopinj, in sicer zaradi neke vrste beljakovine, ki znižuje ledišče krvi in drugih telesnih tekočin. Kanadski raziskovalci mislijo, da bi krompir, oljna repica in citrusi, če bi imeli to beljakovino, bolje prenašali jesensko ali spomladansko pozebo, na katero so močno občutljivi.

Sodiijo, da bodo v treh do petih letih dosegli zaželeni cilj — rastlino, ki bo izdelovala varovalno beljakovino, ob pravem času, na pravem kraju in v najprimernejši količini.

L.K.

Vprašali smo za vas!

Kako bomo kupovali v knjigarni?

Poletje se počasi umika in kmalu bo tu jesen, ki nam navadno prinaša vrsto novih skrbi in problemov z nabavo ozimnice, kurjave in šolskih potrebščin. Ob letošnji uničujoči rasti cen in ob osebnih dohodkih, ki že dnevno izgubljajo izplačano vrednost denarja, je jesenski nakup še toliko težji.

K boljšemu nakupu morda lahko pripomore dobra informacija o možnostih in pogojih nakupa, zato smo se na sindikatu odločili, da poizkušamo pri najodgovornejših trgovskih organizacijah povprašati in zbrati nekaj informacij, ki bi vam bile pri vaših odločitvah lahko v pomoč.

Na našo pobudo se je najprej odzvala poslovalnica Državne založbe Slovenije — Knjigarna Jesenice. Poslovalnica je s šolskimi potrebščinami dobro založena. Razen redkih artiklov lahko kupimo praktično vse, kar naša mladina rabi za šolo. Cene so seveda že sedaj visoke, vendar se že nekaj časa niso povečale, zato opozarjajo, da se to lahko zgodi že konec tega meseca. Žal je divjanje cen prisotno tudi pri osnovnošolskih potrebščinah, čeprav bi prav tu pričakovali več družbene pomoči.

V nekoliko ugodnejšem položaju so tisti, ki so se pravočasno vključili v akcijo Modri Janez in so učbenike vplačali že pred dobrim mesecem. V knjigarni upajo, da bodo vsa prednaročila realizirana že v tem mesecu. Delovne zvezke in učbenike za osnovno in srednjo šolo lahko dobite takoj, posebno pa

so nas opozorili na razmeroma ugodne cene zvezkov in ostalih potrebščin po tako imenovanih starih cenah (19.000 — 20.000 din).

Precejšen strošek predstavlja tudi šolska torbica, ki ima v različnih trgovinah zelo različno ceno. Tako stane v Murki na Jesenicah okoli 400.000 din, v knjigarni že okoli 600.000 din, ponekod pa smo jih videli tudi po 800.000 din.

Upamo, da smo vam s to skromno informacijo vsaj delno pomagali pri vaši odločitvi za pravočasen in najprimernejši nakup šolskih potrebščin.

Še vedno možnost nakupa ročnega orodja Unior

V mesecu juliju smo uspešno izpeljali sindikalno akcijsko prodajo ročnega orodja Unior Zreče. Ker je med našimi delavci še vedno interes za nakup tega orodja, smo se s predstavniki prodaje dogovorili, da nam po istih cenah in pogojih zagotovijo še nekaj garnitur orodja.

Prijave zbiramo na sindikatu Železarne do petka, 11. avgusta, do 10. ure.

Sindikatu Železarne

Ponudili so nam:

26 grt art. 111, ključni viličasti et grt 6—22 8 del.	160.288
13 grt " 181, ključni obročni et 8—19 6 "	167.288
23 grt " 188, ključni nasadni 1/4 " 4—13 16 "	561.146
53 grt " 190/2, ključni nasadni 1/2 " 10—32 24 "	1.241.621
36 kom " 880, ročni vrtni stroj / 0 13	196.052
7 grt " 898, orodje za gosp. v grt. koby 6 "	442.019
8 grt " 901/1, orodje v torbici za vozila grt 21 "	700.634
4 grt " 901/2, orodje v torbici za vozila grt 10 "	361.079
9 grt " 902/1, orodje v torbici s patentom grt 21 "	724.235
4 grt " 902/2, orodje v torbici s patentom grt 15 "	401.008
6 grt " 902/3, orodje v torbici s patentom grt 12 "	282.827
178 grt " 903/3, orodje v 3-delni kaseti grt 40 "	1.961.434
30 kom " 920/p, kaseta 5-delna, prazna	588.450
37 kom grt škarij (540 + 542 + 550) grt 3 "	511.460

din/kom

Krvodajalska akcija tudi letos

29., 30. in 31. avgusta ter 1., 4. in 5. septembra letos bo na Jesenicah krvodajalska akcija, ki jo v dogovoru z Zavodom za transfuzijo krvi iz Ljubljane organizira Občinski odbor Rdečega križa Jesenice. Odvzemni prostori bodo v domu TVD Partizan, C. železarjev 1, vse navedene dneve od 7. do 13.30.

Vsak, ki se bo odločil za odvzem krvi, naj se prijavi pri tajnici obrata, ki bo spise krvodajalcev oddala Oddelku tehnične, ekološkega in zdravstvenega varstva — OA ŽJ — najkasneje do 25. avgusta.

Večkratni krvodajalci, ki že imajo krvodajalsko izkaznico, naj le-to prinesejo s seboj, da jim bodo vpisali odvzem krvi.

Na dan odvzema krvi ste nezdgodno zavarovani pri Skupnosti zavarovanja imovine in oseb Croatia Ljubljana, Celovška cesta 91.

Suspens samoupravljanja? (2)

Bati se je — ob naši znani ravnodušnosti, če ne celo odporu, do vseh »birokratskih« zadev, ki ne posegajo neposredno v naš osebni dohodek ali v naše vsakdanje delo in socialno varnost — da se bodo vsebinske (po naši »oceni« pa »formalne«) spremembe pri preoblikovanju OZD v podjetja odvijale tako bliskovito, da bo nova pravna regulativa, ki bo omejevala, zacementirala in okovala naše doverljajne pravice, že tu, preden se bomo njenih posledic sploh (delno ali v celoti) zavedli. Se bomo na izrek starih Latincev: Huje je že pridobljeno zapraviti kakor sploh ne pridobiti spomnili šele potem, ko bo že prepozno?

Prvo presenečenje (vsaj zame) je že tu: delavski svet se je odločil — kljub referendumsko sprejeti odločitvi, kako naj poteka poprejšnja obravnava v takih primerih, kljub pomembnosti tega akta (statuta) in celo kljub obrazložitvi poslovnega odbora k »težam statuta podjetja« oziroma »delovnega osnutka«, ki vsebuje opozorilo na »celo vrsto nerešenih vprašanj v sami osnovi« — da da v razpravo že kar Osnutek statuta Železarne Jesenice. Izpuščena je namreč obravnava gradiva, ki ga je pripravila strokovna skupina, na odboru za samoupravne splošne akte, vprašljivo pa je tudi, če bo poprejšnja obravnava res organizirana tako, da bodo »vsi delavci spoznali motive, razloge in cilje predlagane odločitve in dali pripombe, predloge in sugestije k predlogu«. (Pa tudi dopusti so tu). Le kako naj bi bila izvedena kvalitetna poprejšnja obravnava, če poslovodni odbor sam opozarja na »celo vrsto nerešenih vprašanj v sami osnovi«, posamezni pravnik (glej naprimer Pravno prakso z dne 27. julija: komentar I. Žužka V noveli zakona o podjetjih: več odprtih kot razčiščenih dilem in D. Škrbca Skrajšan zakon — s površnostmi) pa opozarjajo celo na nedodelanost, površnost in dileme že spremenjenega zakona o podjetjih. Obravnava tez oziroma delovnega osnutka na odboru za samoupravne splošne akte bi verjetno prispevala svoj delež k boljši kvaliteti osnutka.

Na nekatera vprašanja, ki se mi porajajo ob »osnutku«, sem opozoril že v prejšnji številki Železarja. Žal se s tem ta problematika še zdaleč ni izčrpala. Pošten odnos do delavcev bi namreč bil, da bi vsaj obrazložitev navedla (če ne celo sam osnutek; kot alternativno rešitev v okviru zakonske norme), kje znotraj zakona obstaja možnost ki delavcem, sindikatu in samoupravnim organom nudi kaj več kot zgolj prenos večine pooblastil in pravic na poslovodne organe. V osnutek statuta ni v celoti vgrajen niti »minimalni obseg opredeljene vloge sindikata, ki ga zahteva Zveza sindikatov Slovenije (glej Dnevnik 2.8.1989: Poziv OZD, da v svojih statutih opredelijo vlogo sindikata, skladno z ustavnimi in zakonskimi določili). Sindikat za zagotovitev »poštenega odnosa do delavcev« v omenjenem smislu doslej ni storil praktično nič, ima pa še možnost, da to popravi s tem, da se oprime formalne možnosti, češ da so bile kršene referendumsko sprejete odločbe o poprejšnji obravnavi.

Že ob nekoliko pozornejšem branju osnutka lahko v njem opazimo posamezne določbe (»malomarnosti«, ki se ne skladajo, so nejasne, omogočajo »špekulacije« v to ali ono smer in vsekakor zahtevajo razčiščenje, posebno interpretacijo in jasno-opredelitev — ali pa so brez pojasnila izpuščene.

Tako naprimer 34. člen določa, da zaključni račun in delitev dobička sprejema (!) delavski svet, medtem ko 47. člen omogoča (in to celo v povezavi z odgovornostjo poslovnega odbora) drugačno interpretacijo: da zaključni račun sprejemajo delavci (»Kadar delavci ne sprejmejo zaključnega računa in poročila o rezultatih poslovanja...«). Vendar pa tudi način, kako naj bi delavci sprejemali ali zavračali zaključni račun, ni nikjer opredeljen.

Podobno vprašanje se odpira tudi v zvezi z nagrajevanjem. Po eni strani je namreč za kadrovske politike in nagrajevanje pristojen in odgovoren poslovodni odbor (45. člen), po drugi strani pa je predviden sprejem posebnega samoupravnega splošnega akta, »pravilnika o osebnih dohodkih in skupni porabi« (člen 60.). Mar takšen naziv pravilnika pomeni, ob pooblastilu, ki ga obenem dajemo poslovodnemu odboru, da bo v prihodnje o osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov odločal kar poslovodni odbor na vsakokratni seji, in da bomo v pravilnik enostavno morali zapisati, da je v skladu s statutom to pooblastilo že prenešeno na poslovodni organ?

Z osnutkom statuta se odrekamo tudi samostojnemu odboru samoupravnih delavske kontrole. V njeni funkciji naj bi deloval samo delavski svet. Argumentov za to pa preprosto ni. Ne glede, da se odbori samoupravnih delavske kontrole doslej niso dokazovali z ne vem kakšno učinkovitostjo, v novih pogojih prav gotovo ne izgubljajo, temveč pridobivajo svoj pomen. Kot organ delavcev, neobremenjen z upravljalskimi odločitvami, bo še kako potreben kot protitež moči poslovnih organov in politiki delavskih svetov.

S kritičnim razmislekom bi se kazalo lotiti tudi vprašanja umestnosti sprejemanja Pravilnika o delovnih razmerjih na delavskih svetih. Zakaj ne bi preko sindikata — sedaj je še čas za to (potrebno je spremeniti predlog zakona o delovnih razmerjih) — zahtevali, da se tudi v družbenem podjetju tako kot v zasebnih podjetjih (in kot predvidevajo že tudi Teze za upravlja-

nje Železarne kot delniške družbe v družbeni lastnini) to vprašanje rešuje (nadomesti) s kolektivno pogodbo. Podpisnika v podjetju naj bi bila poleg sindikata še delavski svet in poslovodni organ. S tem bi bistveno okrepili pogajalske pozicije in moč sindikata, saj bi v obrambo pravic že pri opredelitvi njihove širine lahko uveljavljali celo štrajk kot najmočnejše orožje.

Osnovne vrednote, na katere smo včeraj, ko smo »se šli« samoupravljanje, še skoraj vsi družno prisegali: osvoboditev dela in človeka, dolžnost in pravica delavca, da odloča o pogojih in rezultatih svojega dela in o celotni družbeni reprodukciji, oblast delavskega razreda, družbena lastnina, so danes izpostavljene resnemu dvomu, če ne celo popolnemu zanikanju (z njimi naprimer prav neusmiljeno obračunava Drago Buvač v članku Navide-nje, samoupravljanje, Delo, SP, 5. avgusta 1989, ki kot izhod ponuja naslednje: »Navezovanje stikov z realnim proizvodnim in družbenim razvojem sodobne civilizacije — v katerem prav tako po svoji logiki teče evolucijski proces samoupravljanja — je edini izhod za rešitev našega samoupravljanja in to na temeljih politične demokracije in popolnoma tržnega gospodarstva.«).

Premik od včerajšnjega zanosnega »naskoka na nebo«, malikovanja in čaščenja bojevnikov in žrtev, ki so padale za znano vizijo socialističnega raja, do ciničnega, neokusnega zanikanja in zaničevanja sleherne možnosti pozitivne socialistične utopije, dobiva v družbi dimenzije že kar grozljivega kolektivnega sado-mazohističnega užitka. Ni malo takih, ki obenem s tem zanikanjem trasirajo z enako soc-realistično aktivistično zagretostjo nov naskok na nebo, v raj, ki se tokrat zaenkrat skromno imenuje Evropa 92, sicer pa z vsemi prvina mi starega raja: z blagostanjem vseh, priznanjem posameznika in njegovih pravic, skratka pravi socializem. Pri tem pa pozablja, da odnosi in razmere, ki jih slikajo z rožnatimi barvami, še zdaleč niso univerzalni in da veljajo le za peščico dežel in ljudi na tej zemeljski obli. Da tudi mnoge dežele, ki se ne razglašajo za socialistične in kjer pravzaprav nihče ne ovira svobodnega delovanja trga, konkurence, tržnih zakonitosti, doživljajo krize in pekel. Tu se verjetno bolj kot mi zavedajo, da je sleherna historična zahteva po standardu, ki ga ima le peščica razvitih, nerealna in utopična; vsaj za večino.

Vseeno gre pri tem, kar se pri nas trenutno dogaja, za pravo revolucijo, v smislu tistega, kar je predvidelo že znano Pismo predsednika ZK in izvršnega biroja predsedstva ZKJ iz septembra 1972, naslovljeno na vse organizacije in člane ZKJ (tudi ihta, s katero se lotevamo sedanjega preobrata, je podobna prejšnjim reformam, le da ima drugačen predznak — vrednote). Citiram: »Sedanja etapa revolucije je odločilna za razvojne smeri in usodo socializma v Jugoslaviji. Bistvo je v tem: ali bo delavski razred zagospodaril s celotno družbeno reprodukcijo in zagotovil odločilno vlogo pri političnem in družbenem odločanju ali pa se bodo okrepili tisti odnosi in sile, ki nasprotujejo interesom delavskega razreda, socializma in samoupravljanja«.

V tej novi, sedanji revoluciji, ki prav tako želi, vendar na drugih temeljih, graditi blagostanje za vse, se je zaenkrat spremenil predvsem revolucionarni subjekt. In ker je znano že iz časa francoske revolucije, da revolucija žre tudi svoje otroke, se je bati, da novi revolucionarni subjekt (tehnomanagerji in podjetneži), ki se mu pripisuje vse možnosti, da nas popelje iz krize, ne bo (tako kot nekoč partija) izbral sredstev za doseg cilja, ki je, v nasprotju z dolgoročnim blagostanjem, kratkoročno zamejen z egoističnimi interesi kot »uspešnost«, »dobiček« posameznega, avtonomnega gospodarskega osebk.

V mislih imam tedanje »čistke« med drugačermislečo inteligenco, univerzitetnimi profesorji, gospodarstveniki, v sredstvih javnega obveščanja — med vsemi sumljivimi, ki se niso držali političnega »kursa« partije. Citat iz Pisma, ki vsebuje nedvoumno zahtevo in navodilo (direktivo) za odprt »lov na čarovnice«: »Na širšem posvetovanju in seji predsedstva ZKJ 21. junija t.l. so se dogovorili in določili politične in idejne ukrepe, ki jih je treba storiti na področju sredstev informiranja. Do sedaj je bilo le malo storjenega za uresničevanje teh sklepov in ukrepov. Zato je neodložljiva naloga, da se skličejo sestanki vseh komunistov v tisku, na radiu in televiziji in vseh odgovornih političnih in družbenih organov, da bi storili odločne ukrepe, ki naj bi onemogočili destruktivno pisanje, odstranili z vodilnih mest vse tiste, ki ne sprejemajo političnega kursa ZKJ, onemogočili pisanje, ki je nasprotno politiki ZK, in frakcijsko delovanje prek tiska.«

Prav takšna navodila so po mojem mnenju pomenila določeno blokado pri izvajanju tedanjih gospodarskih reform, saj so verjetno razni partijski sekretarji in člani ZK vsako opozorilo, še zlasti javno, na kakšno napako, za katero je stala določena partijska avtoriteta, ali celo vsako navidežno odstopanje od mišljenja te avtoritete, razumeli kot »odstopanje od kursa« ali napad na »politiko ZKJ« in so v tem smislu tudi ukrepali. S tem so zavrl vsako ustvarjalnost, individualno iniciativo in obenem krepili cenzuro ter samocenzuro (tako pa tudi omogočali Neume, Obrovce,...). Se bo novi revolucionarni oseb, tehnomenagerska elita in podjetneži, tej neustvarjalni praksi odpovedal in dopustil odprto, demokratično diskusijo o vseh spornih vprašanjih in odprtih dilemah ali bo zahteval (kot delodajalec) od delavcev strogo spoštovanje »podjetniškega kursa«.

Ne glede na to, kakšno bo njegovo obnašanje, menim, da bi se morali delavci in sindikat kot njihova organizacija, v času, ko je še mogoče vplivati na spremembe, vztrajati vsaj pri naslednji strategiji oziroma ciljnih in zahtevah:

- okrepiti informiranje (javnost dela, ukrepov, rezultatov,...)
- ohraniti odbor SDK, okrepiti kontrolo,
- okrepiti pogajalsko pozicijo sindikata s pooblastilom sindikatu za sprejem kolektivne pogodbe in z angažiranjem ustreznega strokovnega kadra,
- doseči možnost hitre zamenjave delegatov (odpoki, ponovne volitve,...)
- omogočiti sindikatu strokovno zaščito delavcev (pravni) v primeru disciplinskih ukrepov, razporeditev, odpuščanj,...
- nenehno si prizadevati za razvoj kulture podjetja (ki naj učinkovito nadomesti izgubo določenih samoupravnih pravic)...

Treba je vedeti: na osnutek je še mogoče vplivati, na predlog (razen z zavrnitvijo na referendumu) skorajda ne. Božidar Lakota

Kdaj po napotnice za letovanje

Napotnice za letovanje izstavlja organizatorica za oddihe, prevoze in izlete v blagajni TOZD Družbeni standard ob navedenih dnevih:

Biograd, Stoja, Lanterna	Plačilni dnevi (od 7. do 10. ure)	(od 14. do 16. ure)
20. 8.—30. 8.	16., 17. in 18. avgust	16. avgust
30. 8.— 9. 9.	23., 24. in 25. avgust	23. avgust
Crikvenica		
24. 8.— 3. 9.	16., 17. in 18. avgust	16. avgust

PROSIMO, DA DOSLEDNO UPOŠTEVATE ČAS IN DNEVE ZA IZSTAVLJANJE NAPOTNIC!

Obvestilo invalidom Železarne

Društvo invalidov Jesenice obvešča svoje člane in zaposlene invalide v Železarni Jesenice, da bo v nedeljo, 13. avgusta, IX. tradicionalni piknik v naravi na Poljanah, s srečelovom in športnimi igrami, s pričetkom ob 11. uri. Za pijačo in hrano bo poskrbljeno po dostopni ceni.

Za udeležence brez lastnega prevoza bo organiziran prevoz s kombijem od avtobusne postaje Čufar do Poljan in nazaj. Prvi odhod bo ob 10.30. Kombi bo ustavljal na vseh avtobusnih postajah.

Interesenti naj svojo udeležbo prijavijo svojim poverjenikom. Vsi prisrčno vabljeni!

DI Jesenice

Obvestila kolektivu

Razpored dežurnih Železarne

OD 14. DO 20. AVGUSTA

14. avgusta, Franc VIČAR, TOZD Okrogli program, Žirovnica, Rodine 51, ☎ 80-035.
15. avgusta, Ivan VOH, Splošni sektor, Jesenice, Tavčarjeva 8, ☎ 83-226.
16. avgusta, Branko VREČKO, Lesce, Na Vrtači 13.
17. avgusta, Bojan ERJAVEŠEK, Kadrovske sektor, Jesenice, Tomšičeva 53, ☎ 82-760.
18. avgusta, Emil AŽMAN, Sektor novogradenj, Žirovnica, Breg 129, ☎ 80-243.
19. avgusta, Slavko AŽMAN, SRR, Bled, Rikljeva 11.
20. avgusta, Božidar BARTELJ, poslovodni odbor, Žirovnica, Zabreznica 44 b, ☎ 80-726.

Dežurni za vzdrževanje v Železarni

Datum:	Dnevni:	Nočni:
Ponedeljek — 14. 8.	Božidar Černe	Pavel Zupan
Torek — 15. 8.	Zvonko Medja	Mitja Benedičič
Sreda — 16. 8.	Karel Koblar	Anton Burja
Četrtek — 17. 8.	Zdravko Smolej	Anton Kavčič
Petek — 18. 8.	Bojan Finc	Franc Nečimer
Sobota — 19. 8.	Marjan Pintar	Alojz Slivnik
Nedelja — 20. 8.	Janko Cerkovnik	Janez Kovač

Služba obratne ambulante

Od 14. do 19. avgusta bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: III. obratna ambulanta — dr. Branimir Čeh in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.

Dispanzer za borce od 6.30 do 7.30.

POPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik.

V soboto, 19. avgusta, samo dopoldne: II. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik.

ZOBNE AMBULANTE:

DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar in II. zobna ambulanta — dr. stomat. Alojz Smolej.

POPOLDNE: Zaradi letnega dopusta zobna ambulanta ne dela.

V soboto, 19. avgusta, samo dopoldne: Zaradi letnega dopusta zobna ambulanta ne dela.

V kartoteki obratne ambulante sprejemamo knjižice dopoldan od 6. ure do 10.30, popoldan od 12. ure do 17.30.

Urgentna ambulanta sprejema nujne primere neprekinjeno od 6. do 20. ure.

Dežurni v Vatrostalni

12. in 13. avgusta, Borut VEBER, Jesenice, Cesta revolucije 11, ☎ v službi 83-281.
Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure na delovnem mestu, v prostem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj pa je dežurni dosegljiv na domu.

Obvestilo o vpisovanju osebnih dohodkov preko Ljubljanske banke

Vpis OD je možen v sistemu LBZB (Ljubljanska banka, združena banka), razen v Kreditni banki Maribor, v poslovalnicah Temeljne banke Gorenjske pa v naslednjih organizacijskih delih, ki poslujejo z naslednjim poslovnim časom:

1. delovnik od 7. do 18. ure, ob sobotah od 7. do 12. ure

PE Kranj:

- C. JLA 1
- C. JLA 4
- hranilnica — Globus, Koroška c. 2
- Prešernova 6
- Planina, Vrečkova 3

PE Jesenice:

- C. M. Tita 8
- Kranjska Gora, Borovška 95
- Plavž, Tavčarjeva 8

PE Radovljica:

- Gorenjska c. 16
- Bled, C. Svobode, Park Hotel
- Boh. Bistrica, Trg svobode 2 b
- Lesce, Alpska c. 50
- Cankarjevo naselje 84

PE Škofja Loka:

- Titov trg 3a
- Železniki, Na kresu 37
- Žiri, XXXI. divizije 76
- Trata, Frankovo naselje 68

PE Trzič:

- Trg svobode 1
- Bistrica pri Trzihu, Deteljica

2. Ekspoziture z deljenim poslovnim časom:

- Šenčur, Kranjska c. 4
- Cerklje, trg Davorina Jenka 10
- Stražišče, Delavska 19

dopoldan od 7.30 do 11. ure
popoldan od 14. do 17. ure
sobota od 7.30 do 11. ure
ponedeljek zaprto

— Koroška Bela, Kidričeva 44, vsak dan od 7. do 14. ure, izplačilni dnevi od 7. do 17. ure
— poslovno mesto v ŽJ — Kadrovske sektor, vsak dan od 7. do 14. ure, izplačilni dnevi od 7. do 17. ure

— Podlubnik, trgovski center,

dopoldan od 8. do 11.30
popoldan od 13.30 do 17. ure
sobota od 8. do 11.30
ponedeljek zaprto

— Škofja Loka, Mestni trg 10

dopoldan od 8. do 11.30
popoldan od 14. do 17. ure
sobota od 8. do 11.30
ponedeljek zaprto

Vodja računovodstva OD:
Nejra Rizvanović

Inovacijska dejavnost v preteklem mesecu

(Nadaljevanje s 1. strani)

klarni 2. V primeru izpada elektronske tehtnice ASEA za prevozni silos in silos za mikro legure so predlagatelji z inovacijo omogočili, da zaradi izpada PDC programa ASEA tehtnice praktično ne pride do zastoja legiranja in s tem tudi do zgrešenih šarž, v skrajnem primeru tudi do ustavitve VOD naprave. Operater bi imel možnost dozirati ročno, vendar bi dozirale brez možnosti odčitavanja teže. Vsak tak zastoj bi trajal do obiska serviserja (okrog enega tedna) ASEA iz Nemčije.

Boristu Truhačevu in Milanu Langu je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za predelavo kopja za vpihovanje CaSi na TN napravi. Na TN napravi so za vpihovanje CaSi uporabljali kopje, ki je imelo privarjeno tuljavo 3/4 cale. Na to tuljavo so privili matico, končni nastavek pa je opravljal funkcijo tesnenja. Zaradi večkratne menjave in slabega tesnenja ter samo enkratne uporabe kopja s tuljavo sta avtorja izdelala nov enostavnejši nastavek, v katerega je lažje in hitreje možno vgraditi in zgraditi kopje. S tem sta zmanjšala stroške, odpade pa tudi škodljivo varjenje pocinkanih tuljav.

TOZD Ploščati program

Vinku Jakopiču je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za zagotovitev vstavitve vretena ogrodja Edger, ko njegovo obratovanje ni potrebno. Krčilno ogrodje Edger služi za bočno valjanje slabov, s čimer se določa zahtevana širina toplo valjanih trakov. Slab se krči enkrat do trikrat, in to vedno pri prvih vrtkih, ko je slab še sorazmerno kratek, potem se krčilno ogrodje odmakne na večjo širino in se slab prevlači v predtrak. Originalna izvedba je bila izvedena tako, da so se valji vrteli sinhrono z valji na bluming ogroddu tudi v času, ko je krčilno ogrodje odmaknjeno in se valjanje predtraku nadaljuje. Ta čas je od 80-90 % celotnega časa valjanja slaba v predtrak in je to jalo vrtanje, ki vpliva na večjo porabo električne energije, večjo porabo ščetk in večjo porabo strojnih delov. Avtor je izvedel ustavitve pogona preko dajalca pozicije nastave naprave Edger s posegom v krmilje vklopa in izklopa obeh glavnih pogonov. S tem je dosegel, da je ogrodje odmaknjeno in se ne vrti, torej ni več nepotrebnega jalo vrtanja.

TOZD Okrogli program

Fabjanu Hanžku je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za navaritev izrabljenega plašča valjčkov, vgrajenih na krožnem vodilu, z elektrodo, odporno proti obrabi in vročini. Krožno vodilo je vgrajeno na progi 320 Ø, kjer je na valjancu kvadrat 30 mm zelo dolga zanka. Ker je krožno vodilo v obliki

zaključenega kroga, je prva polovica, ki krivi začetni konec valjanca, sestavljena iz 19 valjčkov, ki so na površini izredno obremenjeni, ker nastopa veliko trenje med vročim valjancem in površino valjčkov. Le-ti se zaradi tega hitro obrabijo in jih je potrebno zelo pogosto menjati. Valjčki so konstrukcijsko zahtevni in je zato njihova izdelava draga. Z navaritvijo površine valjčkov so le-ti izredno pridobili na odpornosti in s tem se je njihova življenjska doba zelo podaljšala.

Edu Dolžanu, Ljubu Galiču, Slavku Justinu in Dragu Finžgarju je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za spremembo sistema valjanja za končne dimenzije žice premera 12, 13, 14 in 15 mm. S spremembo tehnološke po-

ti so se zmanjšali mrtvi časi zaradi obsežnih priprav na valjanje tega dimenzijskega programa, zmanjšali so se stroški opreme, ki je potrebna za valjanje, zmanjšale so se količine vložka zaradi vrste asortimenta, ki se na teh dimenzijah pojavlja, zmanjšalo se je število ur vzdrževalcev za pripravo proge in povečala se je fleksibilnost za spremembo dimenzijskih programov. V predelavi se pojavlja prednost pri določenem povečanju zmogljivosti toplotne obdelave v Jeklovleku kot tudi mrtvih časov na samih vlečnih strojih zaradi podvojenih tež kolobarja. Zmogljivost valjarne s spremembo sistema valjanja ni povečana, je pa bistveno bolj šana ekonomika tega dela proizvodnje.

B.

Poenotenje računalniške opreme v Železarni

(Nadaljevanje s 1. strani)

Na vakuumski napravi je veliko več opreme kot na elektropeči. Projekt elektro inštalacij je izdelala Metalna iz Maribora, mi smo pa instalirali in programirali računalniško opremo. Po številu vhodov in izhodov je nekaj manj kot dvainpolkrat večja kot elektropeč.

Pri kontilivu, ki ga je prav tako kot elektropeč dobavila firma Demag, je bil program dober. Ob testiranju računalniške opreme so se za delo usposobili vzdrževalci, tako da lahko delajo samostojno.

V procesni računalnik, ki zbira vse podatke, ki jih je mogoče izbrati in ki so potrebni za spremljanje proizvodnje, so vključeni štirje PLC. Za priključitev petega (kontiliv) pa so priprave v teku. Program se tukaj še vedno prilagaja potrebam neposredne proizvodnje.

Za nemoteno delovanje PLC računalnikov so v Železarni popravili že nekaj modulov. Že ob nabavi opreme so se zavedali težav, s katerimi se bodo kasneje srečevali, zato so nabavili tudi tehnično dokumentacijo, tako da so tudi brez sodelovanja s TOZD Elzas in posredno s firmo Allan-Bradly na tem področju daleč prišli. Vendar brez posebne opreme in specialnega znanja ne bi mogli tega področja popolnoma obvladati. Sedaj si prizadevajo, da bi to znanje ponudili tudi prostemu trgu, za zunanje naročnike pa so doslej popravili štiri module. V teku je reklamna akcija (preko Elzasa), zato predvidevajo, da se bo število modulov, ki jih bodo dobili v popravilo, povečalo.

»Ta dejavnost je še v povojih in zato

pogoji za delo še niso taki kot bi si jih želeli, vendar si moramo vsi skupaj prizadevati, da bomo te pogoje ustvarili.

Uspeli smo popraviti že dokaj zahtevne module in okvare, pravita sodelavca, »in to nam vpliva dokaj zaupanja vase. Zato predvidevamo, da bomo na tem področju uspešni.«

Jesen nameravajo začeti tudi s šolanjem uporabnikov. Obljubljena jim je podpora Poslovnega odbora in odobrene nekatere investicije v opremo, potekajo pa tudi dogovori z Elektrotehno in Elzasom, ki jim bo posodil nekaj opreme. Seminarji bodo predvidoma v Kranjski Gori, potekali pa bodo posebej za vzdrževalce in za programerje.

Dare Bradaškja

Jesenščani na praznovanju 1. maja na vrtu delavskega doma (fotoarhiv Tehniškega muzeja)

Maketa delavskega doma Pri jelenu na stalni razstavi v Kosovi graščini (foto: Irena Kučina)

Tehniška dediščina — bogastvo ali breme? (34)

Rušenje objektov (3)

Kljub temu, da smo marsikaj lepega in zanimivega podrli, je vendarle nekaj tudi ostalo. Toda tudi s tem nekaj imamo neverjetne težave. Da bi bili izgovori za naše nezanimanje prepričljivejši, si vedno znova zmišljujemo nove in nove razloge.

Zadnjih deset let je bil vseskozi najprepričljivejši tisti, ki se je skliceval »na neprimerne čase in stabilizacijo«. Medtem pa so v drugih krajih Slovenije uredili čudovite in velikanske grajske komplekse (npr. Grimšice pri Bledu), pa tudi opuščene gospodarske objekte in naprave (npr. rudniške naprave in skladišča v Idriji). Seveda so bili vsi pristopi k restavracijskemu in obnovitvenemu delu poprej pretehtani, predvsem z enim samim odnosom do dediščine, da je dediščina lahko edino in samo bogastvo, ki ga moramo čuvati in ohranjati. Jesenice na tak miselni prevrat še vedno čakajo, čeprav nekateri poskusi v zadnjih letih pričajo o nasprotnem (npr. ureditev Kosove graščine, Liznjekove domačije v Kranjski Gori itd.).

Primer neuspešnega reševanja arhitekturne dediščine je med drugimi tudi stavba delavskega doma Pri jelenu na Savi. V odluku o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov v občini Jesenice leta 1986 so pod »zgodovinske spomenike« prišli tudi delavski dom Pri jelenu. Določili so mu varstveni režim I. stopnje, ki določa:

» — varovanje spomenika v celoti, neokrnjenost in izvirnost, — vsi posegi na spomeniku se morajo podrežati spomeniški pričevalnosti, — kakršenkoli poseg je mogoč le z dovoljenjem in pod pogoji, ki jih predpiše spomeniška služba.«

Med vsemi zgodovinskimi spomeniki v občini (123) ima prav delavski dom najbolj obširno razlago. Med obema vojnama je predstavljal »središče na-

prednega delavskega gibanja«, v njem pa so bili tudi sedeži krajevne organizacije Zveze kovinarjev Jugoslavije, gospodarske in konzumne zadrage ter naprednih delavskih, kulturnih in športnih organizacij. (Delegat, oktober 1986, str. 25). Po drugi svetovni vojni so v njem našle prostor vse pomembnejše organizacije železarne, do ureditve novih Dolikovih prostorov v Koželjevi hiši pa je bil v delavskem domu tudi osrednji razstavljalni salon na Jesenicah. Objekt danes služi občasnim razprodajam trgovskih podjetij, čeprav zaradi dotrajanosti grozi, da se bo podrl sam od sebe.

Poti od razglasjanja odlokov do obnove in zaščite spomenikov so zapletene in dolge.

(se nadaljuje)

Tone Konobelj

Popravek: v 33. nadaljevanju je tiskarski skrat iz teksta izpuštil dve vrstici, tako da je pravilen tekst: »... le-ta ga je leta 1752 prodala baronu Michelu Angelu Zoisu. Zoisu so bili lastniki plavža, kladiv in gradu več kot sto let. Najbolj znan lastnik pa je bil gotovo baron Žiga Zois, ki je na gradu sprejemal znamenite iz celega sveta.

France Voga:

Jakob Aljaž na Dovjem

II. nadaljevanje

Pa ljubša mi je, kot prazna čast, če kdo k dobri stvari kaj dejansko pripomore. (Jakob Aljaž)

Njegovo kulturno-prosvetno delo

Aljažovo kulturno delo na Dovjem je tako veliko, da ga je treba obdelati posebej. Bil je v pravem pomenu besede kulturni buditelj. To delo bi lahko že pred njim opravili vaški učitelji (začetek redne šole v letu 1954, stavba šole zgrajena 1882), a so se do prihoda učitelja Jegliča (Aljaževga sodobnika) vsakoletno menjavali. Zaradi Jegličevega delovanja v Sokolskem društvu v Mojstrani s Aljažem na tem področju nista sodelovala, bila pa sta skupaj v občinskem odboru in seveda v šoli.

Katoliško slovensko izobraževalno društvo je Aljaž ustanovil 14. junija 1914. Nekako v tem času je bilo ustanovljeno tudi Sokolsko društvo v Mojstrani. Prvo je zajelo kmečko prebivalstvo obeh vasi, drugo delavsko. Pri tem je treba pripomniti, da je bila Mojstra-

na v tem času že pretežno delavska, dočim bi delavce na Dovjem lahko prešteli na prste ene roke. Aljaž je izobraževalnemu društvu dodal telovadni odsek Orli. Društvo je bilo včlanjeno v prosvetni zvezi. Obe društvi niti dobro nista začeli z delom, ko je bila 2. avgusta 1914 objavljena mobilizacija.

Takoj po vojni je izobraževalno društvo (seveda tudi Sokoli), nadaljevalo z delom. V programu delovanja so imeli: predavanja, dramsko, pevsko in telovadno dejavnost. Za svoje delo so seveda potrebovali društveni dom, zato je Aljaž začel z agitacijo zanj. Postaviti ga je hotel na koncu farovškega vrta ob gasilnem domu (lokacija sedanega kulturnega doma). Zahteval je sklic občinskega odbora, kjer je razložil svoje načrte. Predlagal je, da polovico stroškov krije občina Dovje, polovico pa jih bo sam. Nastalo je burno vzdušje, v

katerem sta se izoblikovali dve zahtevi: da se dom postavi ob glavni cesti med obema vasema in da dom služi tudi za dejavnost Sokolov (Občinski odborniki so se dobro zavedali, da bo občina morala pomagati tudi pri postavitvi sokolskega doma, kar bo občinske izdatke podvojilo). S tem se seveda ni strinjal Aljaž, krepke jim je napel in se odločil, da bo dom zgradil sam s pomočjo somišljenikov. Že kar na seji so mu morali vsi odborniki obljubiti po tri smreke.

Ob tem je zanimiva lokacija ob glavni cesti. Prvič se je zahteva po tej lokaciji izrazila po letu 1900, ko je dovška šola postala pretesna. Odborniki iz Mojstrane so zahtevali, da se tu gradi nova. Pozneje so zaradi manjših stroškov (že dovška je stala 5.000 goldinarjev — vrednost ene kmetije) v letih 1904-1906 nadzidali staro. Drugič naj bi na tej lokaciji gradili skupni društveni dom, za kar so se zavzemali tako dovški kot mojstranski odborniki. Tretjič so to lokacijo zahtevali Dovžani v začetku šestdesetih let, ko se v Mojstrani leta 1963 zgradila nova-osnovna

šola in se je pouk v dovški ukinil. Sedaj bo na tej lokaciji stal Aljažev spomenik in mnenja so zopet deljena. Nedvomno bi Aljaž društveni dom v kratkem času zgradil. Imel je dovolj somišljenikov in še več organizacijskih izkušenj. Dovažati so začeli pesek in gradbeni les podrtih vojaških barak v Kranjski Gori. Preko okrajnega glavarstva v Radovljici je reševal samo še spor zaradi stavbnega dovoljenja, ki mu ga občina Dovje ni hotela izdati. Naenkrat se je pokazala nova možnost. Pri sosedu Govoču je vdova razprodala kmetijo. Ostal je velik nov hlev, dolžine 24 metrov.

Aljaž ga je takoj zakupil za letno najemnino 330 kron (pozneje 800 kron) in sklenil sodno pogodbo do 2.5.1927; s tem je za lastnico nevede sklenil dosmrtno pogodbo (umrl 4.5.1927). Aljaž je hlev s stroški 20.000 kron predelal v Društveni dom. »Pa veliko breme sem si naložil: iz štale (hleva) narediti eleganten društveni dom«. S tem je postal lastnik vsega inventarja (klopi, zavese, kulise, oder) v domu. Zanimiva je njegova nadaljna usoda. Po Aljaževi smrti ga je 13. aprila 1931 prevzelo Sokolsko

društvo iz Mojstrane. Sokolom je novembra 1926 narasla Bistrica odesla leta 1920 zgrajeni dom, postavljen na slabi lokaciji, tik ob strugi Bistrice — za gasilskim domom v Mojstrani. Aljažev naslednik Pečarič, ki mu je Aljaž zapustil inventar, je le-tega iz doma odstranil. Nastal je hud spor, ki se je poleg še, ko je Pečarič inventar prenesel v novi društveni dom Izobraževalnega društva. Tega so začeli »prosvetarji« graditi 31. septembra 1931 in dokončali 6. novembra 1932 na Aljaževi lokaciji in še danes služi svojemu namenu in potrebam obeh vasi.

Delo Izobraževalnega društva se je v Društvenem domu (pri Govoču) hitro razmahnilo. Prirejali so predavanja, koncerte, igre, akademije, telovadne nastope in politične shode Kmečke zveze in SLS (Slovenske ljudske stranke).

Prvo igro v novem domu so igrali Jeseniščani. To je bila Mala pevka. Nastopilo je 20 igralcev in prav toliko mož v orkestru. Dovžanom so se igre takoj silno priljubile. Vsi mladi, ki so kaj dali nase, so hoteli postati igralci. Nastala je močna dramska skupina, ki se kmalu ni več hodila na Jesenice na predstave učit igranja (to je bila Aljaževa zamisel), ampak so sami v enem letu našli nadzorali po deset predstav. Igralskega kadra je bilo toliko, da so študirali po dve do tri igre naenkrat. Začeli so tudi sami gostovati od Rateč do Zabreznice. Na stvaritve te igralske generacije je na Dovjem še danes zelo živ spomin.

V začetku je režiral Aljaž, a je zaradi starosti prepustil delo Pečariču in sam obdržal le še učenje deklamacij. Kmalu pa je režiserstvo prevzel Viktor Janša — Potokar.

Velik igralski elan se je nadaljeval tudi po Aljaževi smrti in po 6. januarju 1929, ko je bilo poleg političnih strank prepovedano tudi delo prosvetne zveze. Dovžani so igrali naprej. Če niso smeli pod društvenim imenom, so igrali kot gasilci ali člani Rdečega križa. V času prepovedi delovanja so zgradili nov Društveni dom in leta 1934 dočakali dovoljenje (4. maja), da ustanovijo Aljažovo pevsko in dramsko društvo. Petnajstega maja 1934 je bil ustanovni zbor novega društva. Veselje do igral-

Kulise za kulturni dom je Jakobu Aljažu naslikal slikar Bradaška iz Kranja

Jakoba Aljaža se vsa najstarejša generacija na Dovjem, Belci in v Mojsrani še živo spominja, čeprav je od

0 letošnjih občinskih nagrajencih

V prejšnji številki Železarka smo navedli, katere delovne organizacije, društva in posamezniki so prejeli letošnja občinska priznanja. Danes pa vam predstavljamo njihovo delo.

DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica — Breznica za večletno uspešno delovanje na področju kulturne dejavnosti

DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica — Breznica je bilo ustanovljeno 1956, ko sta se združili KUD France Prešeren Breznica in DPD Svoboda Žirovnica. Društvo je razvijalo godbeno, filmsko, izobraževalno, pevsko in prireditveno dejavnost, ljudsko knjižnico in nekaj časa tudi folklor. V dobrih tridesetih letih delovanja je DPD Svoboda France Prešeren preraslo v nosilca kulturnega življenja in dogajanja v žirovniški krajevni skupnosti, z najrazličnejšimi prireditvami so kulturne skupine obogatile tudi kulturni utrip bližnje in širše okolice.

Žirovniški kulturniki so v zadnjih štirih letih z intenzivno in ambiciozno dejavnostjo opozorili na pretehtan dolgoročni razvoj svojega društva in v okviru dejavnosti skrbeli za kvalitetno rast kulturnih skupin in stalno skrb za njihovo kadrovskega rast, obnovev društvene dvorane in njeno tehnično posodobitev, koordinirano sodelovanje z drugimi kulturnimi organizacijami in institucijami v občini in izven nje, vraščanje prireditvene in publicistične dejavnosti v koncept razvoja kulturno — turistične ponudbe na Poti kulturne dediščine in koncipiranje ter postopno realizacijo novih kulturnih projektov, kot so pobuda za odkup Čopove hiše in ureditev Jalnove sobe, Srečanja s Prešernom, na katerih sodelujejo kulturne skupine in društva s Prešernovim imenom ter Literarni obiski — pisateljski in pesniški večeri.

Moški vokalni oktet DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica — Breznica je nedvomno največkrat nastopajoča kulturna skupina v občini, mešani pevski zbor nezadržno napreduje proti vrhu vokalne glasbene poustvarjalnosti na Gorenjskem, mladinska dramska skupina pa je uspešna v republiškem merilu. Kulturne skupine večkrat poskrbijo za programe osrednjih občinskih prireditev, programske iniciative in njihova realizacija pa so deležne opazne publicitete v slovenskih javnih medijih.

Železarna Jesenice za poseben prispevek pri razvoju mesta Jesenice

Razvoj Jesenic s širšo okolico je najtesneje povezan z razvojem železarstva na Jesenicah, ki je prvi večji tehnološki razcvet doživel pred 120 leti in katerega razvoj je prav gotovo vplival, da so bile Jesenice pred 60 leti proglase za mesto. Še posebej v obdobju po osvoboditvi je Železarna Jesenice s svojim delovnim kolektivom dajala najpomembnejši prispevek k razvoju mesta, občine in celo širšega območja. Ta prispevek je temeljil na prevladujočem deležu družbenega dohodka, na vlaganju v lasten razvoj in v družbene ter komunalne objekte, kakor tudi na vplivu družbenopolitičnega in samoupravnega delovanja v železarni na kulturno — politični, socialni in gospodarski razvoj občine.

Po tem, ko sta sredi leta 1946 ponovno zagorela oba plavža, so že leta 1947 dosegli 90.501 ton blagovne proizvodnje, kar je bilo kar 5000 ton več kot leta 1939. Delovni kolektiv se je z velikimi inovatorskimi ambicijami in prizadevnostjo, z lastnimi silami lotil modernizacije in razširitve proizvodnih zmogljivosti in tako je že leta 1959 znašala blagovna proizvodnja skoraj trikrat več od predvojnega. Že v tem obdobju se pojavijo tudi novi proizvodi: oplasčene elektrode, vlečeno, luščeno in brušeno jeklo, prvič v zgodovini železarne pa so začeli izdelovati konstrukcijska in druga jekla s posebnimi fizikalnimi lastnostmi.

Še večji tehnološki razvoj pa je bil dosežen po letu 1961, ko so pričeli izvajati prvi celovitejši program rekonstrukcije podjetja. Skladno s prizadevanji za čimboljše delovne rezultate je potekal tudi razvoj samoupravnega sistema, da bi tudi na ta način spodbudili velik ustvarjalni potencial delavcev za sodelovanje in oblikovanje najpomembnejših odločitev o nadaljnjem razvoju.

Samoupravna inovativnost delovnega kolektiva in doseženi rezultati na tem področju so obenem predstavljali pomemben prispevek k razvoju političnega sistema socialističnega samoupravljanja tako v občini, kot v širšem slovenskem in jugoslovanskem prostoru. Železarji so bili pobudniki in snovalci samoupravnih delovnih skupin, ki so nadomestile neučinkovite zbornice delavcev. V zelo kratkem času so jih pričeli posnemati zlasti večji kolektivi tako v Sloveniji, kakor tudi v drugih republikah in pokrajinah.

Ves povojni razvoj železarne pa je najtesneje povezan z že zelo zgodnjim delovanjem racionalizatorjev, inovatorjev in celo izumiteljev, po čemer je železarna mnogo let sodila v sam slovenski vrh ter bila zgled mnogim drugim.

Tako zastavljen razvoj je obenem terjal tudi veliko skrb za vzgojo kadrov, s tem pa tudi skrb za nenehno prilagajanje delovnega in bivalnega okolja potrebam zaposlenih. Izredno velik je prispevek železarne pri razreševanju hude stanovanjske stiske na Jesenicah in okolici. Železarji so v vseh teh letih veliko vložili tudi v gradnjo in adaptacijo šolskih prostorov, športnih objektov, kulturnih domov in drugih komunalnih objektov, z velikim odrekamjem pa so veliko pozornosti in truda namenili tudi varstvu okolja, da bi tako čimprej omilili posledice dolgotrajnega zanašanja tega vprašanja.

Kolektiv železarne je vseskozi namenjal veliko pozornost športno — rekreativni dejavnosti zaposlenih, s čimer je spodbudil razvoj te dejavnosti zaposlenih v širšem okolju. Neprecenljiv je prispevek železarjev k razvoju množičnega, kot vrhunškega športa v občini. Pomoč pa so nudili tudi pri vsestranskem razvoju kulturnih dejavnosti, kakor tudi pri pospeševanju kulturnega sodelovanja in športno — rekreativnih srečanj slovenskih železarjev. Kljub velikim investicijskim vlaganjem in ob splošni krizi gospodarstva ta pozornost ni zamrla.

Dr. Marin Gabrovšek za ustvarjalno raziskovalno delo pri razvoju črne metalurgije

Dr. Marin Gabrovšek se je rodil 20. 5. 1925 v Celju. V letu 1951 je diplomiral na Tehniški fakulteti — metalurgija Univerze v Ljubljani in 1963. leta zagovarjal doktorsko disertacijo ter bil promoviran za doktorja tehniških znanosti na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani. Vse od leta 1952 dalje je njegovo delo vezano na Železarno Jesenice.

V letu 1961 je ustanovil raziskovalni oddelek kot ekonomsko enoto železarne, čeprav je bilo takrat obdobje ustanavljanja institutov. Odločitev za tako organizacijo je imela več prednosti, kot so racionalizacija investicij v raziskovalno opremo, tesna povezanost z železarno in njenim razvojem, prioritarno reševanje tehnoloških problemov ter racionalno izvajanje raziskav.

Dr. Gabrovšek je dolga leta vodil skupino dipl. inženirjev, ki jim je s teamskim delom uspelo ob zaključku posameznih faz rekonstrukcije železarne v najkrajšem času prekiniti s staro tehnologijo izdelave in predelave jekla ter jo prilagoditi novim modernim agregatom.

Osvojitev nove proizvodnje je zahtevala od dr. Gabrovškega in njegovih sodelavcev dosti nesebičnega in strokovnega eksperimentalnega dela. S pravilnim odnosom do strokovnega kadra v obratih in odgovarjajočo organizacijo dela je preorientacija proizvodnje v skladu z dokončno izgradnjo posameznih agregatov uspela relativno hitro.

Od leta 1970 dalje vodi dr. Gabrovšek kot predsednik odbor za znanstveno raziskovalno delo pri Slovenskih železarnah. Zasluga tega odbora je sedanjí koncept organiziranosti raziskovalne dejavnosti v Slovenskih železarnah, ki je lahko za vzor organizirane raziskovalne dejavnosti določene panoge — konkretno črne metalurgije. Fundamentalne in aplikativne raziskovalne naloge omogočajo železarnam, da gredo na področju tehnologije proizvodnje jekla in predelave v korak z razvitim svetom povsod tam, kjer to omogočajo proizvodni agregati.

Znanstveno raziskovalno delo dr. Gabrovškega se je začelo intenzivno že v letu 1954 z reševanjem problema proizvodnje kotlovske pločevine, odporne proti staranju. S sistematičnim raziskovalnim delom je ugotovil korelacijo med elementi ogljik — kositer — aluminij v jeklu ter vpliv posameznih elementov na proces staranja jekla. Te ugotovitve so bile novo spoznanje na področju fizike kovin in pomemben doprinos k poznavanju vplivov oligoelementov na fizikalne lastnosti jekla.

Na podlagi njegovega znanstveno raziskovalnega dela je bila izpopolnjena tehnologija izdelave in predelave konstrukcijskih jekel, s čimer je bila zagotovljena nemotena proizvodnja pločevine za visokotlačne cevrovode za mnoge naše hidrocentrale, zgrajene v povojnem obdobju, kakor tudi različne konstrukcije cestnih in železniških mostov ter drugih jeklenih konstrukcij.

V okviru konstrukcijskih jekel je razvil celoten spekter finozrnatih in finozrnatih mikrolegiranih jekel z mejo plastičnosti do 500 N/mm² in zagotovljeno varnostjo. S tem je prispeval ne samo k preusmeritvi proizvodnje debele pločevine v višje vredni asortiment v železarni, ampak je bila s tem dana kovinsko predelovalni industriji osnova, da se je le-ta pojavljala kot enakoverden partner pri izvozu raznih konstrukcij na tuja tržišča.

Znanstveno raziskovalno delo dr. Gabrovškega je bilo obsežno in uspešno tudi na področju osvajanja proizvodnje materialov za potrebe JLA.

Poleg znanstveno raziskovalnega dela je dr. Gabrovšek aktiven tudi na pedagoškem področju. Leta 1970 je bil habilitiran za docenta na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani. V letu 1979 je bil izvoljen za izrednega in leta 1984 za rednega profesorja za področje specialnih jekel in metalurške tehnologije. Posebej velja poudariti stalen stik med znanstveno raziskovalnim delom in uporabo izsledkov v praksi. Dr. Gabrovška poznajo uporabniki jekla v Jugoslaviji in svetu. Priznanja njegovi strokovnosti in doslednosti izražajo s tem, da v arbitražnih postopkih priznavajo njegove odločitve.

Stanislav Križnar za dolgoletno aktivno družbenopolitično delo

Stanislav Križnar, rojen 21. novembra 1919 v Ljubljani, je kot ključavničarski pomočnik delal v raznih tovarnah po Jugoslaviji, v katerih je bilo življenje težko, zato se je že kmalu vključil v napredno delavsko gibanje. Večkrat je bil prav zato odpuščen z dela. Po razpadu stare Jugoslavije je prišel na Jesenice in se zaposlil v železniški kurilnici. Takoj je začel sodelovati z NOG in junija 1943 odšel v partizane. Najprej je bil komandir grupe VOS-a v Gornjesavski dolini, nato pa načelnik obveščevalne službe 11. brigade VDV.

Na podlagi 2., 4. in 8. člena Odloka o priznanju občine Jesenice (Uradni vestnik Gorenjske, št. 18/78) je Skupščina občine Jesenice na 27. seji zбора združenega dela dne 27/6-1989, 27. zбора krajevnih skupnosti in 24. seji družbenopolitičnega zбора dne 22/6-1989 sprejela, sklep da podeli

Občinsko priznanje 1. avgust

ŽELEZARNI JESENICE

za poseben prispevek pri razvoju mesta Jesenice

Številka priznanja: 49
Jesenice, 1. avgust 1989

Predsednik:
Jakob MEDJA, dipl. ing.
J. Medja

do osvoboditve. Na vseh svojih položajih je bil zelo hraber in iznajdljiv. V JLA je ostal vse do leta 1949 in bil demobiliziran kot oficir.

Po vrnitvi na Jesenice se je vključil v družbenopolitično življenje občine. Kot član zveze borcev je aktivno sodeloval v krajevni organizaciji VVI Plavž, bil je tudi predsednik krajevnega organizacije ZB NOV Plavž in član komisije za priznanje posebne dobe v dvojnem trajanju pri OO ZZB NOV Jesenice. Od leta 1984 je predsednik OO ZZB NOV Jesenice. V obdobju od novembra 1986 do januarja 1988 je vodil poleg občinske organizacije tudi Medobčinski svet ZZB NOV za Gorenjsko. Prav v tem času je s svojo prizadevnostjo uspel, da je bilo obnovljeno grobišče talcev v Begunjah in kasneje spomenik v Drazgošah.

Njegov odnos in odgovornost do dela na delovnem mestu in pri opravljanju družbenopolitičnih funkcij sta se nedvomno odražala prav pri njem. Svoje izredno bogate izkušnje je prenašal na sodelavce, zato je bil vedno zelo priljubljen.

Njegov velik prispevek je tudi v tem, da obstaja Spominski park na Jesenicah v takem obsegu in urejenosti. Ima vrsto zaslug pri organizaciji in izvedbi številnih občinskih akcij.

V družbenopolitičnem življenju je bil vedno zelo kritičen in je stalno opozarjal na razne napake in določene politične deformacije. Bil je tudi predavatelj na uvajalnih seminarjih mladih komunistov. V času zaposlitve pri železnici je občasno sodeloval tudi v samoupravnih organih v TOZD-u in DO Železniško gospodarstvo Ljubljana. Tudi kot večletni občinski odbornik je bil zelo prizadeven. Z bogato dolgoletno aktivnostjo, nasveti in predlogi pa je v velikih primerih prispeval pri reševanju gospodarskih problemov v občini.

V današnji družbenopolitični situaciji vselej zastopa napredna stališča, se bori za pravičen prikaz določenih odstopanj in je nepopustljiv borec za dobre medsebojne človeške odnose. Njegovo delovanje prav zaradi takih stališč uživa veliko zaupanje in spoštovanje.

Joža Varl za dolgoletno in vidno delo na področju kulture

Joža Varl, rojen 1926. leta v Kamni Gorici, je vse od osvoboditve dalje stalno prisoten na mnogih področjih družbenega življenja v občini Jesenice. Že v jeseni 1945. leta se je aktivno vključil v družbenopolitično življenje. Deloval je v raznih družbenopolitičnih organizacijah v občini, kot tudi v organih izven nje. Svoje organizacijske sposobnosti je prenašal tudi na ostala področja.

Že takoj po osvoboditvi se je začel udeleževati na kulturnem področju, sprva kot igravec in režiser, kasneje kot organizator in voditelj kulturnega delovanja v jeseniški občini. Kulturna dejavnost v občini je trajno zaznamo-

vana z njegovim delom. Že 20 let opravlja vodilne funkcije v Zvezi kulturnih organizacij Jesenice in 35 let vodi DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice. Ves čas je bil angažirano prisoten pri oblikovanju kulturne politike in kulturnega razvoja v občini.

Pomembno je njegovo delo pri razvijanju in utrjevanju dela kulturnih društev v občini, pri njihovem povezovanju in programskem usmerjanju. Posamezne kulturne aktivnosti in dosežki so tesno povezani z njegovo aktivnostjo, kot so odkup in ureditev Finžgarjeve rojstne hiše, organizacija Finžgarjeve bralne značke, organizacija likovno razstavne dejavnosti in ureditev razstavnega salona Dolik, organizacija koncertne dejavnosti, vzgojnoizobraževalnih oblik za odrasle in še mnoge druge aktivnosti.

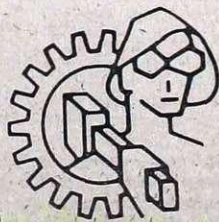
Pomemben je bil tudi njegov delež pri ustanovitvi kulturno umetniškega kluba in pri skoraj dvajsetletnem delovanju tega kluba. Od prve številke dalje je tudi aktivno sodeloval pri urejanju zbornika Jeklo in ljudje.

Po osvoboditvi je v občini sodeloval skoraj na vseh kulturnih in drugih manifestacijah kot organizator ali kreator.

Izredno pomembno je tudi njegovo poklicno delo na področju informiranja. Kar 19 let je opravljal delo glavnega in odgovornega urednika tednika Železar, ki se je tudi po njegovi zaslugi razvil v izredno odmeven in razširjen ter med občani uveljavljen časopis. S svojo uredniško politiko je iz tovarniškega glasila razvil časopis, ki je prešel te okvire.

S svojim delovanjem si je vseskozi prizadeval za kar najbolj skladen razvoj občine, aktivno sodeloval pri oblikovanju nekaterih razvojnih projektov, zlasti na področju vzgoje, izobraževanja in kulture. Pomembni so tudi njegovi prispevki pisane besede, zlasti v tovarniškem glasilu, s katerimi je zvesto spremljal vsa pomembnejša dogajanja v občini.

Tudi po upokojitvi je še vedno dejaven na kulturnem in družbenopolitičnem področju.

Panorama valjarn Bela in Jeklarne 2 (foto I. Kučina)

Članom Društva upokojencev Jesenice

Društvo upokojencev Jesenice obvešča svoje člane, da organizira tri-dnevni avtobusni izlet v Crikvenico. Odhod avtobusa 19. septembra ob 6. uri zjutraj izpred Zdravstvenega doma na Jesenicah; postanki na vseh avtobusnih postajališčih do Koroške Bele. Povratek na Jesenice bo 21. septembra, predvidoma okrog 21. ure.

Cena izleta je 550.000 din. V ceno je vračunano: avtobusni prevoz, prehrana v Počitniškem domu Železarnice Jesenice, prenočišče in stroški izleta. Prijave z vplačilom sprejemamo v društveni pisarni v torek, 15. avgusta, in v petek, 18. avgusta, od 16. do 18. ure, oziroma do zasedbe mest v avtobusu.

Člani društva ste na izlet vljudno vabljeni.

Zahvale

Ob boleči izgubi drage mame, stare mame in prababice

PAVLE MARKUN

se vsi žalujejo iskreno in najtopleje zahvaljujemo sorodnikom, znanecem, prijateljem, sosedom, krajanom Kočne, tov. Krničarju za tople poslovilne besede ob odpitju grobu in ZB za izrečena sožalja, darovano cvetje, še posebej krajanom Kočne za denarno pomoč.

Posebno zahvalo smo dolžni zdravniku in osebju doma oskrbovancev F. Berglja, zdravnikom in osebju kirurškega oddelka Bolnice Jesenice za vso nesebično skrb in nego v času njene bolezni.

Zahvaljujemo se tudi društvu upokojencev in pevcem za zapete žalostinke.

Vsem, ki so našo mamo spremili na njeni zadnji poti in se poklonili njemu-mu spominu, še enkrat iskrena zahvala.

Žalujejo vsi njeni

Ob smrti mame in stare mame

FRANČISKE NOČ

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, znanecem, sosedom ter sodelavcem ERD za pomoč, izrečena sožalja in darovano cvetje.

Nočevi

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, sina in brata

MIRKA REBOLJA
z Jesenic

se za vsestransko pomoč najlepše zahvaljujemo dragim sosedom, vsem sorodnikom in znanecem, ki ste ga pospremili na njegovi veliko prerani zadnji poti; mu darovali prelepo cvetje, nam ustno in pisno izrekli sožalje.

Posebna hvala tudi Alojzu Šašku, delavniku elektroenergije, govedarstvu, pevcem in gospodu župniku za opravljeni obred.

Iskrena hvala vsem, ki ste nam v teh težkih trenutkih stali ob strani in nam vsestransko pomagali.

Vsi njegovi

Za vedno nas je zapustil naš dragi oče in ded

ANTON RAZINGER,
upokojenec Železarnice Jesenice.

Zahvaljujemo se zdravnikom in osebju internega oddelka Bolnice Jesenice za nego in skrb v času njegove bolezni. Iskrena zahvala tudi sorodnikom, sosedom, nekdanjim sodelavcem in vsem, ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti.

Hvala za izrečeno sožalje in darovano cvetje ter jesenjskim pevcem in predstavniku ZB za poslovilne besede.

Žalujejo: sin Tone z družino

IO sindikata STK se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč ob odhodu v pokoj. Posebno se zahvaljujem sodelavcem KK — STK za obisk na domu in vsem, ki so prispevali za prelepo darilo.

Vsem želim čim boljše zdravje in veliko delovnih uspehov.

Franci Ambrožič

Vsem sodelavkam in sodelavcem: Ljubezen se iskreno zahvaljujem za darilo ob odhodu v pokoj. Želim jim veliko zdravja, delovnih uspehov in medsebojnega razumevanja.

Silvester Leskovar

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Tehnične dejavnosti — Energetika se zahvaljujem za brezplačno letovanje na morju.

Darko Noč

Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela se iskreno zahvaljujem za lepe želje ob 80-letnici.

Ančka Gajšek-Čelesnik

Dežurni trgovini

V soboto, 12. avgusta, bosta na Jesenicah od 8. do 19. ure odprti trgovini:
ROŽCA na Plavžu, Jesenice, Titova 79, in
DELIKATESA Kašta 1, Jesenice, Benedičičeva 2.

DEŽURNA LEKARNA

V avgustu je za občini Radovljica in Jesenice dežurna lekarna na Bledu.

Razstavljeni salon DOLIK Jesenice

V razstavnem salonu DOLIK DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice je od 5. do 16. avgusta na ogled razstava fotografij Franca Črva, fotomaterja I. stopnje.

Salon je odprt vsak dan, razen sobot popoldan in nedelj, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

Tu gre kar za dve grobi napaki. Koroški odred je bil namreč obnovljen 27. in ne 20. avgusta 1944, o čemer poleg povelja priča tudi spominsko obeležje v Dragi (žaga).

Politkomisar pa še ni postal P. Bratkovič-Zvonko, temveč Anton Kržišnik-Ljubo, prejšnji politkomisar Gorenjskega (ukinjenega) odreda. To dolžnost je opravljal še poldrug mesec, ko je odšel na novo dolžnost in je bil na njegovo mesto 15. oktobra 1944 imenovan Peter Bratkovič-Zvonko. Zaradi različnih dogodkov, vezanih na ta ime, je to pač treba postaviti na pravo mesto.

V zadnjem stolpcu je zapisano, da so Nemci vdrl v Radovno 30. septembra 1944 in jo požgali. Precej domačinov pa so postrelili in pometali v gore še hiše.

Tudi tu gre za vrsto pomankljivosti brez potrebe, saj je ta strašni zločin opisan na več krajih. Glasilo naj bi se: Nemci (ve se: iz divizije Brandenburg) so vdrl v Radovno 20. septembra (ne 30.), vas požgali, pobili 24 domačinov, od dojenčkov do starcev itd.

Ivan Jan-Srečko

Otvoritev hokejske sezone

Jesenice : Olimpija

Sreda, 16. avgusta ob 18. uri

Kaj bomo gledali v kinu

KINO ŽELEZAR

11. avgusta, amer. barv. komedija TRAPASTI BOLNIČARJI ob 18. in 20. uri.

12. avgusta, amer. barv. komedija PRINC ODKRIVA AMERIKO ob 17. in 19. uri. Ob 21. uri premiera amer. barv. akcij. filma SICILJANEC.

13. avgusta, avstral. barv. pust. komed. KROKODIL DUNDEE II. ob 17. in 19. uri. Ob 21. uri premiera amer. barv. glasb. komedije LAK ZA LASE.

14. avgusta, amer. barv. komedija POLICIJSKA AKADEMIJA III. ob 18. in 20. uri.

15. avgusta, amer. barv. film USODNA PRIVLAČNOST ob 18. uri. Ob 20. uri premiera amer. barv. trde erotike POPOLDANSKE SLASTI.

Mladini do 18. leta starosti ne dovolimo ogleda filma!

16. avgusta, amer. barv. glasb. komedija LAK ZA LASE ob 18. in 20. uri.

17. avgusta, amer. barv. glasb. komedija LAK ZA LASE ob 18. in 20. uri.

KINO DOVJE

13. avgusta, amer. barv. pust. film LOV NA DRAGULJE ob 19.30.

KINO KRANJSKA GORA

11. avgusta, amer. barv. komedija JONNY 5 ob 18. in 20. uri.

radio triglav jesenice

89,8 Mhz — slinost: Jesenice
96,7 Mhz — slinost: Bohinj
96,8 Mhz — slinost: Gornjesavska dolina
96,0 Mhz in 87,7 Mhz — slinost: Radovljica, Kranj, Domžale, Kamnik in Bežigrad

Petek, 11. avgust:

16.00 — Pričetek programa; 16.05 — Pregled kulturnih in športnih dogodkov ob koncu tedna; 16.30 — Domače novice; 17.00 — Novosti na 39. tradicionalnem gorenjskem sejmu; 17.45 — Obvestila; 18.00 — Čestitke poslušalcev in EP; 18.40 — Povabljeni ste; 18.55 — Zaključek programa.

Sobota, 12. avgust:

16.00 — Obvestila; 16.30 — Domače novice; 16.45 — Zabavno glasbena oddaja; 17.45 — Obvestila; 18.00 — Čestitke poslušalcev in EP; 18.55 — Zaključek programa

Nedelja, 13. avgust:

11.00 — Mi pa nismo se uklonili; 11.30 — Obvestila; 12.00 — Nedeljsko popoldne — vmes čestitke poslušalcev.

Ponedeljek, 14. avgust:

16.00 — Obvestila; 16.30 — Domače novice; 17.00 — Aktualno; 17.45 — Obvestila; 18.00 — Čestitke poslušalcev in EP; 18.15 — Športni pregled; 18.35 — Minute za resno glasbo; 18.55 — Pregled dogodkov jutrišnjega dne in zaključek programa

Torek, 15. avgust:

16.00 — Obvestila; 16.30 — Domače novice; 17.00 — Aktualno; 18.00 — Čestitke poslušalcev in EP; 18.35 — Novice iz narodnozabavne glasbe; 18.55 — Pregled dogodkov jutrišnjega dne in zaključek programa

Sreda, 16. avgust:

16.00 — Obvestila; 16.30 — Domače novice; 17.00 — Aktualno; 18.00 — Čestitke poslušalcev in EP; 18.35 — Novice iz narodnozabavne glasbe; 18.55 — Pregled dogodkov jutrišnjega dne in zaključek programa

Četrtek, 17. avgust:

16.00 — Obvestila; 16.30 — Domače novice; 17.00 — Turistična borza Radia Triglav; 18.00 — Čestitke poslušalcev in EP; 18.35 — Vedno zelene melodije; 18.55 — Pregled dogodkov jutrišnjega dne in zaključek programa

Vabilo na proslavo

Vse krajan KS Edi Giorgioni Javornik-Koroška Bela vabimo, da se udeležijo proslave ob dnevu graničarjev. Proslava bo v torek, 15. avgusta, ob 12. uri v Karavli karavanskih kurirjev NOB v Javorniškem Rovtu.

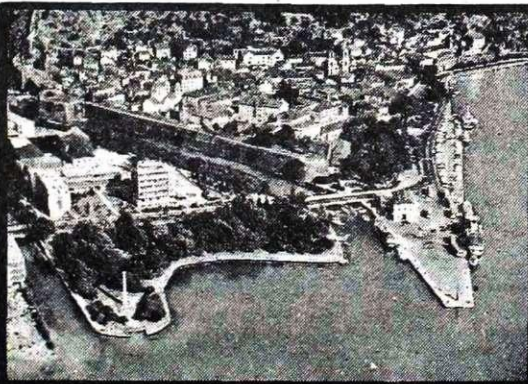
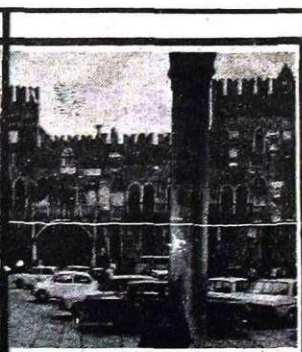
Krajanom Hrušice

Krajevna skupnost ponovno obvešča krajan, da lahko podpišejo pogodbo za PTT priključek samo še do 14. avgusta 1989. Interesenti naj se oglasijo na sedežu KS Hrušica, Hrušica 55/a, Jesenice, v navedenem terminu, vsak ponedeljek in petek od 9. do 15. ure in ob sredah od 9. do 17. ure.

Krajan naj s seboj prinesejo osebno izkaznico, interese, ki vlagajo zahtevek za napeljavo telefona v novogradnjo (hiše, ki še nimajo številke), pa prosimo, da predložijo tudi gradbeno dovoljenje.

Za KS Hrušica je v centrali prostih 300 telefonskih števil.

Krajan lahko dobijo dodatne informacije v pisarni KS Hrušica, ☎ 81-565.

													
BIROGRAD N. H. PASMAN OPORO RILLO ZNOJNA KAPUJA NEGO FIN TEKAČ (LASSE) TRGOVSKI POTNIK OS. ZAHMBO						TROJEVNI ŽIVEC V ANATOM.		IGRAVKA BLACK		POJAV PRI GORENJI		MESTO V Z FRANCJI	

Predstavitev Alenove raziskovalne naloge

V letošnjem šolskem letu se je učenec 1. b naravoslovno-matematične usmeritve Alen Šest odločil za raziskovalno nalogo kot eno izmed metod raziskovalnega dela.

Naslov raziskovalne naloge je Pridobivanje in raziskava lastnosti različnih vrst stekla. Njegova mentorica, ki mu je pri tem pomagala in svetovala, je prof. Marta Čelesnik. V okviru raziskovalne naloge je izdeloval različne vrste stekla: natrijevo, kalijevo, dobro poznano jensko, pa stekla različnih barv in podobno. Pridobivanje stekla je zahteven, vendar tudi izredno zanimiv postopek. Najprej je zagotovil surovine: kremenčev pesek, sodo, pepeliko (kalijev karbonat), borovo kislino, glicivo (aluminijev oksid). Nato se je lotil izračunavanja surovin, ki sicer ni posebno zapleteno, vendar mu je vzelo veliko časa. Nato je vse surovine natančno tehtal — do tisočinke grama natančno, saj je od natančnosti pri delu zelo odvisna kakovost stekla. Po tem sledi najzanimivejši in najzahtevnejši del postopka — taljenje. Težavnost procesa je v tem, ker je imel opraviti z zelo visokimi temperaturami od 1.000 °C do 1.300 °C. Zato se je zaščitil s posebnimi očali, haljo, azbestnimi rokavicami ter dolgiimi kleščami. Vzorce je dal v posebne posodice, ki so bile izdelane iz grafita in gline. Te posodice namreč lahko prenesejo visoke temperature in vroče steklo, ki je raztaljeno zelo redko. Te posodice je izdelal sam in so se

do sedaj kar dobro obnesle. Steklo je talil v električni peči. Tudi taljenje mu je vzelo kar nekaj ur časa, bilo pa je zanimivo, saj je moral stalno nadzorovati in uravnavati temperaturo v peči, medtem pa je nadzoroval nastajanje stekla.

Končni izdelek je določena vrsta stekla. Tako po obliki kot po barvi, trdoti in drugih lastnostih se zelo razlikuje od surovin, iz katerih je nastalo. Surovina je pred taljenjem še najbolj podobna ajdovi moki, steklo pa je vse kaj drugega kot to. Nato se je lotil še raziskave lastnosti, ki so od stekla do stekla različne.

To raziskovalno nalogo je predstavil na srečanju mladih raziskovalcev 2. junija v Ljubljani. Zasedel je prvo mesto, se uvrstil na zvezno tekmovalstvo in dosegel enako uvrstitev. Tega je bil zelo vesel, seveda pa je njegov glavni cilj predstaviti steklo čim širšemu krogu ljudi in s tem obogatiti njihovo splošno razgledanost.

Na republiškem srečanju mladih tehnikov je predstavil sistem sončnega ogrevanja — solarna priprava tople sanitarne vode za gospodinjstvo, ki ga je preizkusil minulo poletje v njihovem gospodinjstvu. Tudi tam je dosegel prvo mesto in se uvrstil na zvezno tekmovalstvo, kjer je zasedel drugo mesto. O tej zanimivi temi pa kdaj drugič.

Tatjana Koželj
CSUI Jesenice

Malomarni odnosi pokvarili kvalitetno tekmo

Ob prazniku občine Jesenice smo tudi letos pripravili vrsto športnih tekmovanj. Mednje sodi tudi že tradicionalno tekmovalstvo v plavanju za Pokal mesta Jesenice. To tekmovalstvo poteka že 24 let in postalo je tako popularno, da ga je leta 1972 Plavalna zveza Slovenije uvrstila v koledar plavalnih prireditvev Slovenije. Zaradi tega se je kvaliteta nastopajočih izboljšala in je postalo to res pomembno tekmovalstvo.

Tudi letos so se tekmovalci udeležili plavalnih in plavalci iz plavalnih klubov Olimpija Ljubljana, Rudar Trbovlje, Kamnik, Triglav Kranj, Radovljica in Jesenice. Enkratna zasedba, ki je napovedovala kvaliteto nastopajočih. To kvaliteto in tudi tekmovalstvo samo pa je pokvarila malomarnost odgovornih organizatorjev. Tudi letos so me člani odbora PK Jesenice kot dolgoletnega tekmovalca, trenerja, delavca, predvsem pa sodnika povabili in prosili za sodelovanje. Pristal sem, saj kljub temu, da v klubu nisem več aktiven, še vedno čutim pripadnost temu športu, po drugi strani pa nekakšno obvezo, saj sem opravljal šolo, tečaje, seminarje in izpite kot član tega kluba; zakaj torej ne bi pomagal, če me potrebujejo. Tako kot jaz sta verjetno razmišljala tudi ostala dva nekdanja člana tega kluba, Špela Spendov in Saido Čučuk.

Ob napovedani dogovorjeni uri smo prišli na bazen Ukova in kaj smo doživeli. Bazen je bil zaprt, nikjer nikogar. Čakali in čakali smo, tekmovalci, trenerji, funkcionarji iz drugih klubov so pričeli prihajati z avtomobili in avtobusi, od vodstva PK Jesenice pa nikogar. Končno je prišel nekdo, za katerega pravijo, da je pri klubu trener, in končno odklenil vhodna vrata. Takrat se je začelo; ne tekmovalstvo, ampak

prava filmska burleska. Nihče ni vedel, zakaj je prišel, kaj bo delal in kakšne naloge so mu zaupane. Spogledovali smo se in spraševali, kje so ljudje od kluba, kdaj se bo pojavil kdo, ki nam bo razložil, zakaj bo sploh šlo. Ko le ni hotelo biti nikogar, sva se s Spendovovo dogovorila, da poizkusiva tekmovalstvo s pomočjo nekaterih znancev izvesti. Toda bila je težava na težavo. In naj napišem tudi to, kar mi je povedal podpredsednik kluba, ko je prišel. Predsednica kluba je odšla na dopust, odgovorni organizator je odšel na morje, trenerka kluba, ki je imela za namemek vse klubske ure štoperice na domu, je odšla na morje, ostal je torekoč sam in še on ne ve, kakšno nalogo naj bi na tekmovalstvo opravljal. Verjemite, takrat res nismo vedeli, ne kam ne kako, toda dejali smo si, moramo in zagnali smo se v delo.

Pomagali so nam znanci in napeli smo tekmovalne proge, razmnožili štartne listine, od gostujočih ekip smo naprosili štoperice, razdelili med znance, ki se vsaj malo spoznajo na ta šport, naloge, ki jih bodo opravljali in z enournu zamudo pričeli s tekmovalstvom. Vse je potekalo bolj počasi in z manjšimi spodrsilji, toda šlo je. Med tekmovalstvom pa smo morali poslušati razne pikre pripombe članov vodstev drugih klubov in to upravičeno, saj trije ljudje nikakor ne morejo izpeljati tekmovalstva tako, kot naj bi ga izvedel 22-članski odbor tekmovalstva. Toliko bi jih minimalno moralo biti, in to ljudje, ki se na plavanje spoznajo, da bi tekmovalstvo dokaj normalno potekalo.

Med predstavniki drugih klubov so bili ljudje, ki v tem športu živijo in vedo, kako morajo organizirano potekati tekmovalstva. Med temi je bil tudi Dar-

jan Petrič iz Kranja. Kljub zapletom smo tekmo privedli do konca in, ne boste verjeli, celo rezultate smo sprotno objavljali in poskrbeli, da so se podeljevale kolajne. Le končnih pokalov nismo podelili, ker smo bili ob zaključku že tako dve uri v zamudi, izračun točk za posamezne klube pa bi nam vzel še eno uro. Zato smo se gostujočim ekipam opravičili in jih obvestili, da bo to v najkrajšem času storjeno. S Špelo sva nato sestavila še okvirni zapisnik in tako je bila plavalna burleska na jeseniškem bazenu zaključena.

Za zaključek v razmišljanje samo nekaj vprašanj. Kje ste bili člani vodstva kluba, saj bi se končno morali zavedati, da je to vaša delovna obveza; če že ne delovna, pa vsaj moralna? Kje ste bili predstavniki SD Jesenice, saj, kolikor vem (morda se celo motim), spadajo vsi klubi pod vaše okrilje? Kje ste bili predstavniki Sob Jesenice, saj je to tekmovalstvo v sklopu praznovanja našega 1. avgusta? Taka malomarnost se ne sme nikoli več dogoditi, saj bomo ob podobnem primeru lahko črtani iz koledarja prireditvev Plavalne zveze Slovenije in nam bo tako odpadlo edino plavalno tekmovalstvo, ki ga imamo.

Odgovornim še tole razmišljanje. Če smo hoteli v hokeju postati to, kar smo, in če to hočemo obdržati, smo morali, moramo in bomo morali vlagati ogromna, za tak kraj kar astronomski sredstva; brez teh nikjer ne gre. Enako pa velja za plavalni šport. Če bomo hoteli imeti klub, tekmovalce in rezultate ter lep objekt, bo potrebno tudi nekaj vložiti v to.

Vrhovni sodnik tekmovalstva:
Franci Fon

Nakup letnih hokejskih vstopnic za sezono 1989/90

S predstavniki Hokejskega kluba Jesenice smo se dogovorili, da bo Konferenca osnovnih organizacij sindikata Železarne pod ugodnimi pogoji tudi letos organizirala nakup letnih hokejskih vstopnic za sezono 1989/90.

Prodajo oziroma nakup vstopnic bomo

izpeljali preko osnovnih organizacij sindikata, kjer bodo referenti za šport ali drugi pooblašeni predstavniki izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata zbrali pismene imenske prijave in pobrali kupnino vstopnice oziroma vsaj tretjino nakupne cene vstopnice, če se boste

odločili za obročno odplačevanje. Cena letošnjih vstopnic je za stojišče 600.000 din in za sedišče 900.000 din. Delavci, ki se bodo odločili za obročno odplačevanje, bodo podpisali posebno izjavo o administrativni prepovedi na ustreznih delih osebnega dohodka, s katerim bodo v dveh enakih delih dokončno plačali hokejsko vstopnico. Pri prvem plačilu, ki ga pobe-rejo referenti, bo upoštevan tudi morebitni prispevek osnovne organizacije sindikata. O višini prispevka bodo odločali izvršni odbori osnovnih organizacij sindikata, predlagamo pa, da se po možnosti odločijo za enoten prispevek v višini 50.000 din.

Športni referenti osnovnih organizacij sindikata lahko dvignejo vstopnice z vsi dokumentacijo na sindikatu Železarne od 14. do 20. avgusta, ko bo prvi krog prodaje zaključen.

Tisti, ki se bodo za nakup letnih vstopnic odločili kasneje, bodo pri prevzemu karte morali plačati dve tretjini kupne vrednosti vstopnice, eno tretjino pa bi jim na podlagi administrativne prepovedi odtegnili pri naslednjem izplačilu.

Ker je rok za izpeljavo najugodnejše variante plačila razmeroma kratek, prosimo vse osnovne organizacije sindikata, da predvidene aktivnosti čimprej izpeljejo.

Sindikata Železarne

Za začetek zmaga

V soboto, 5. avgusta, so hokejisti Jesenice gostovali v Italiji, kjer so z moštvom Gardene odprli letošnjo hokejsko sezono.

Ker je bila to prva letošnja tekma, je prav, da ljubitelji hokeja seznanimo, v kakšni postavi so nastopali Jeseničani. Igrali so: Pretnar, Cigan, Tičar (vsak je branil eno tretjino), Magazin, Kelih, Jug, Pajič, Mlinarec, Kozar, Šuvak, Smolej, Tušar, Razinger, Hafner, Tišler, Raspet, Ščap, Marko Šturm, Kunčič, Jože Šturm. Zaradi poškodb sta doma ostala Kopitar in Horvat.

Za začetek sezone so Jeseničani pokazali solidno pripravljenost, seveda pa manjka še precej uigranosti in treninga na ledu. Zmaga Jesenic je bila zaslužna, rezultat (3:1, 2:2, 1:0) pa realen pokazatelj moči na igrišču. Gole za Jesenice so dosegli: Šuvak, Hafner 2, Ščap 2, Jug.

Po vrnitvi iz Italije hokejisti nadaljujejo s pripravi na domačem ledu. Vodstvo si prizadeva zagotoviti ekipi čim več prijateljskih tekem, vendar v tem trenutku še ni znano, kdaj se bodo fantje predstavili svojim zvestim navijačem.

Počitnice pridno izkoriščajo za trenin-

ge tudi ostala klubska moštva. Tako pionirji, starejši pionirji kot mladinci redno trenirajo dvakrat dnevno. Udeležba igralcev in zavzetost vseh sta na zares zavidljivi višini, tako da trenutno situacijo v Podmežaklju lahko ocenimo z besedo delovno!

Začetek nove sezone je obetaven in na sezono pred nami lahko gledamo z zmer-nim optimizmom. Po sicer skopih vesteh iz ostalih klubov bo sezona zagotovo spet zelo zanimiva. Beograjska kluba Partizan in Crvena zvezda se bosta okrepila s po tremi izvrstnimi tujci (Partizan je zadržal svoje lanske tujce, pri obeh pa računajo tudi na nekaj igralcev z dvojnimi državljanstvom iz Kanade).

Zagrebski Medveščak iz tujine pričakuje še več okrepitev. Zanj bodo spet igrali igralci iz SZ, računajo pa še na nekaj Jugoslovancev iz Kanade. Po nekaterih informacijah naj bi za Medveščak nastopal tudi Janez Držar, ki je v lanskem sezoni igral na Jesenicah.

V novi sezoni bo zelo močna Olimpija. V Ljubljani ponovno napovedujejo osvojitve naslova državnih prvakov, zato je pričakovati, da bo že tako solidna ekipa okrepljena s kvalitetnimi tujimi igralci. Skratka, državno prvenstvo bo zelo zanimivo, predvidoma pa se prične 26. septembra.

Komisija za športno rekreacijo pri IO sindikata ŽJ

Razpis planinskega pohoda slovenskih železarjev na Resevno — Svetino

Organizator pohoda je Komisija za športno rekreacijo Železarne Štore. Vodja pohoda bo Marjan Kavka. Smer pohoda bo Štore — Resevna — Svetina. Datum pohoda je sobota, 19. avgust. Odhod avtobusa ob 6. uri iz pred Čufarja.

Prijave zbiramo istočasno z vplačilom prispevka 10.000 din za delavce TOZD in DSSS na Jesenicah na sindikatu Železarne, za delavce TOZD na Beli in Javorniku pa prijave zbirata Mirko Podlipnik in Boris Lazar v ad-justazi bluminga. Prijave zbiramo do 14. avgusta.

Pohod bo organiziran ob vsakem vremenu in na lastno odgovornost.

Org. športne rekreacije
Vladimir Klinar

dr. Alenka Mencinger: Preventivno zobozdravstveno varstvo otrok

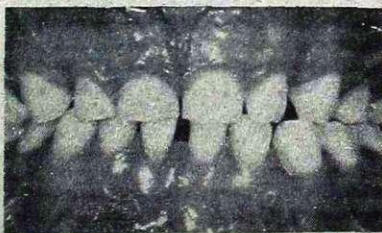
Vse manj je gnilih in popravljenih zob v ustih naših otrok!

Staršem v razmislek

Vsej jeseniški in radovljiški javnosti bi rada sporočila, da je zobna gniloba pri naših otrocih v upadanju. To pomeni, da je vsako leto vse manj gnilih in popravljenih zob in vsako leto več zdravih zob v otrokovih ustih. To je rezultat načrtnega — organiziranega dela, ki traja sedaj že osmo šolsko leto. Začetki segajo v šolsko leto 1981/82.

Izobraževanje, branje tuje literature, poročila s svetovnih mladinskih zobozdravstvenih kongresov, razgovori s kolegi v tujini, ki so imeli na tem področju že lepe rezultate, so bili zame iz-ziv, da začnem z načrtnim delom, ker le to daje želene rezultate. Žal je moj idealizem kmalu naletel na ovire, nerazumevanje in finančne težave. Kako naj ovrednotim zdrav zob v ustih otrok, so bili odgovori finančnikov, saj imamo preveč dela z gnilimi zobmi, so bili odgovori zdravstvenih delavcev. Vse to me je še bolj vzpodbudilo. Razmišljala sem: tudi v naši lepi gorenski deželi bi lahko imeli otroci zdrave zo-

be, kot jih imajo vrstniki v Švici in drugih razvitih deželah. Odločila sem se! Samo zobozdravstveno vzgojen otrok bo znal ohraniti svoje zobe zdrave! Zavedala sem se, da potrebujem pri tem delu pomoč prav vseh vzgojiteljev, ki pridejo kakorkoli v stik z našim malim varovancem. Začela sem pri starših otrok male šole.

Samo zobozdravstveno prosvetljeni starši bodo ohranili svojim otrokom zdrave mlečne zobe

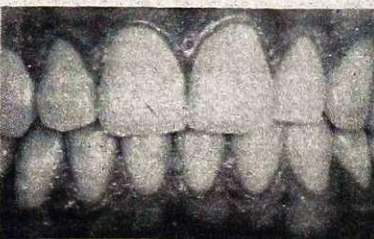
Narava podari vsakemu otroku zdrav zob. Šestica, prvi stalni zob v izražanju

Otroci v mali šoli, stari 6 let, dobivajo prve stalne zobe. Narava podari vsakemu otroku zdrav zob. Nikoli ne izra- ste gnil zob. Kako dolgo bo ostal zdrav, je odvisno od tega, kako bo otrok zob varoval pred zobno gnilobo. Kot že ne-kaj let, so tudi v letošnjem šolskem le-tu bili vabljeni vsi starši otrok male šole, v dogovoru z ravnateljicami VVO, na predavanje, spremljano z diapoziti-vi, kjer imajo starši možnost slišati, kaj lahko storijo oni za zdravje zob svojih otrok. Staršem še enkrat v opo-min in razmislek.

Zobem nevarna je zobna obloga, ki vsakodnevno nastaja na zobeh. To je bela, mehka, smrdišča masa, ki jo tvorijo ostanki hrane in bakterije, ki se v tej oblogi hitro razmnožujejo, saj imajo tu dovolj hrane, vlage in toplote, ki jo rabijo za svoj razvoj. V taki oblogi je več milijonov bakterij. Če otrok zauži- je sladko hrano ali pijačo, bakterije v

oblogi razgradijo ta sladkor v močno kislino, ki razžira zobe 40-60 minut. 200krat zaužita sladka hrana ob prisotnosti oblog na zobeh povzroči prve manjše okvare na zobeh, 500krat zau- žita sladkarija pa že večje luknje v zo- beh. To pomeni: če otrok zaužije 10krat na dan sladkarijo ob prisotnosti bakte-rij oz. zobne obloge, nastane luknja že prej kot v dveh mesecih.

Staršem otrok male šole vsako leto na predavanjih razložim, kako morejo otroka vzgojiti, da do teh lukenj ne bi prišlo. Obloge je potrebno odstranjeva-ti z rednim in pravilnim čiščenjem zob. Pokažemo pravilno čiščenje zob na zobnem modelu. Povemo, naj otrokom ne vsiljujejo večkrat na dan sladke hrane in pijače. Otroci se lahko odžeja tudi z nesladkanim čajem, kavo ali mlekom, najbolje pa z vodo. Sladkor je hrana, ki daje otroku samo kalorije, ne vsebuje pa za zdravje koristnih snovi,

Samo zobozdravstveno vzgojen otrok bo ohranil stalne zobe

kot so vitamini, minerali, beljakovine. Dogovorimo se, da morajo otroci zve- čer pred spanjem posebno skrbno umi-ti zobe, kar starši kontrolirajo. Moram pohvaliti starše otrok malošolarjev, saj so ta predavanja vsako leto lepo obi- skovana.

nadaljevanje prihodnjic

